БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят-Монголой ҮНЭН

ВКП(б)-гэй ОБЛАСТНОЙ БА ГОРОДСКОЙ КОМИТЕДҮҮДЭЙ, БУРЯТ-МОНГОЛОЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ОРГАН.

№ 102 (6631)
МАЙН 21
ВОСКРЕСЕНЬЕ
1950 он

Сэн 20 мүнгэн.

МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Полевой станай агитпункт

СССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВКП(б)-гэй ЦК «Колхозууд, МТС-үүд ба совхозуудай хабарай тарилгада бэлэдхэлэй ябаса тухай» тогтоол соогоо артельнэ ажахые эмхидхэхэ гол формо мүн болоһон колхозой үйлэдбэриин саг үргэлжын бригадые бэхижүүлхэ гэһэн зорилго хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ табиһан байгаа.

Энэ зорилго болбол мүнөө үедэ манай республикын партийна организациин анхаралай центртэ табигданхай. Тэрээнние һайнаар шиидхэлгэһээ социалистическэ газартаряалангай дам саашадаа шэнээр хүгжэн дэбжэхэ ябадалынь дуллыдаха байна.

Республикын колхозуудта 851 гаран полеводческо бригаданууд бии. Тэндэ айхабтар олон хүн зон хүдэлмэрилжэ байдаг. Эгээл тэдээнэй хүсөөр, тэдээнэй эршэ оролдолгоор, баатар тэмсэлээр талха таряанай асуудал гол түлэб шиидхэгдэдэг. Эхэ оронойнгоо элбэг олоор үгэжэ байгаа хэдэн олон мянган оньһото машинануудые дүүрэнээр хэрэглээд байхадаа тэдэ хүнүүд гайхамшагта үрэ туйладаг байна.

Полеводческо бригаднуудые өмхидхэжэ эбтэй нэгэдэлтэйгээр хүдэлгэжэ байгаа, тэдээнние хойноһоо дахуулжа ябаа хүнүүд болбол хүдөөгэй коммунистнууд ба комсомолецууд болоно. Полеводческо бригаднуудые улам бэхижүүлхэ зорилго табигдаһан дээрэһээ һүүлэй үедэ коммунистнууд ба комсомолецууд бүри олоороо бригаднуудта эльгээгдэжэ байна.

Алтайн хизаарай партийна организацинуудай жэшээгээр зарим аймагуудай (Бичура, Кяхта, Сэлэнгэ) полеводческо бригаднуудай станууд дээгүүр агитпунктнууд байгуулагдажа байна. Партийна ба партийно-комсомольско группанууд, тэдээнэй агитаторнууд колхозниигуудай дунда ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэрие үргэнөөр ябуулжа, үндэр ургасын бата бэхи фундамент болохо — хабарай тарилгые амжалтатайгаар үнгэргэлгэдэ тэдээние зоригжуулжа байна.

Гэхэтэй хамта, эдэ агитпунктнуудай хүдэлмэридэ нилээд олон дутагдалнууд бии. Түбхын түрүүндэ тэндэхи бүхы агитационно, культурна хүдэлмэри системэгүйгөөр, түсэбгүйгөөр ябуулагдана. Тиимэ тулада агитациин дайшалхы хурса шэглэлынь алдагдадаг, һула участогуудые һайжаруулгада зорюулагдадаггүй, харин миил зүндөө дайралдаһан темэнүүдээр хөөрэлдөөнүүд хэгдэхэ баатай болодог. Энэ дутагдалые усадхахын тулада агитпунктнуудые хүтэлбэрилэгшэд хадаа агитаторнуудтайгаа, коммунистнуудтайгаа уридшалан зүбшэн хөөрэлдэжэ, агитационно-ниитын хүдэлмэриин түсэб зохёохо, партийна бюро дээрэ тэрээнээ баталуулха, тиин хүдэлмэреэ түсөбэй ёһоор эмхидхэхэ ёһотой. Хүдэлмэринь түсэбэй ёһоор ябуулагдабал таһалдал оһолдол гарахагүй, хараалагдаһан хэмжээ-ябуулганууд болзор соогоо, һайн шанартайгаар үнгэргэгдэжэ шадаха байна.

Тэрэшэлэн, үшөө нэгэ тон шухала асуудалда анхаралаа хандуулха хэрэгтэй. Тэрэ юун бэ гэхэдэ, агитациин идейнэ удхашанарынь байха юм. Шэнээр байгуулагдаһан агитпунктнууд болбол түрүүшынгээ үдэрһөө эхилэн агитациин идейнэ талые анхаралһаа алдадаг дутагдалтай. Тэдэнэр хадаа диилэнхи ушарнуудта бригадын ажал хүдэлмэриин, үйлэдбэриин асуудалнуудые тойруулан бүхы хүдэлмэреэ зохёон эмхидхэдэг байна. Энэнь зүб. Тиигээд бригадынгаа ажабайдалые тон амяарлуулангүйгөөр, тэрээние бүхы ороной, республикын аймагай ажабайдалтай холбоотойгоор хаража үзэхэ, хөөрэлдэхэ шухала. Тиимэһээ Советскэ Союзай уласхоорондын ба дотоодын байдал тухай асуудалнуудаар хөөрэлдөө үнгэргэжэ байха шухала. Ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй, естественно-научна удхашанартай темэнүүдээр, газар дэлхэй, хүн амитан, ургамал яажа бии болооб, һара наранай хиртэлгэ, сахилгаан ба тэнгэриин дуун гээшэ юун бэ гэхэ мэтын темэнүүдээр лекци, элидхэл ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ ёһотой. Иимэ хөөрэлдөөнүүд болбол колхозой улад зониие коммунистическэ үзэлөөр, марксистска материалистическэ үзэлөөр хүмүүжүүлхэдэ тон ехээр туһалха байна.

Эдэ лекцинүүд, элидхэлнүүд ба хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлгэдэ партийна ба советскэ эдэбхитэдые, хүдөөгэй интеллигенциие, багшанарые, агрономуудые, зооветмэргэжэлтэдые, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдые бүхыдэнь хабаадуулха шухала. Хүдөөгэй интеллигенциин — энэ ехэ хүсэнэй нилээд хубинь агитационно хүдэлмэридэ хабаадуулагданагүй.

Партиин айкомууд ба партийна эхин организацинуудай дайшалхы зорилгонь — шэнээр байгуулагдаһан агитпунктнуудай хүдэлмэридэ али болохоор туһалха, эдээние үдэр бүри хододоо большевистскэ агитаци ябуулха үүсхэл эдэбхеэр түгэс газар болгохо, тэдээнэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые согсолжо саашадаа өмхидхэгдэхэ агитпунктнуудта дамжуулха ябадал болоно.

„Ленинизмын асуудалнууд" гэһэн И. В. Сталинай ном башкир хэлэн дээрэ хэблэгдээ

Башкириин гүрэнэй издательство «Ленинизмын асуудалнууд» гэжэ И. В. Сталинай номые башкир хэлэн дээрэ оршуулан хэблэжэ гаргаа.

Тракторнуудые гамтайгаар ашаглана

КРАСНОДАР, майн 18. (ТАСС). Архангельска районой Малороссийска МТС-эй тракторист, коммунист Алексей Аулов энэ хабар трактор ба прицепной зэр зэмсэгүүдые социалистическэ ёһоор бүрин бүтэн байлгаха уялга абаба. Нүхэр Аулов машинаяа зүбөөр ашаглажа, заһабари хоорондын болзорые нэгэ хахад дахин һунааха, заһабарида зорюулагдаһан мүнгэнэй 20 процентые, горючиин 10 процентые арбилха ба сезонойнгоо дүүрэһэнэй һүүлээр трактор ба бусад машинануудаа бүгэдыень бүтэн бүринөөр гэдэргэнь тушааха гэжэ уялга үгэһэн байгаа.

Энэ патриотическа үүсхэлыень хизаарай бүхы МТС-үүдэй механизаторнууд халуунаар дэмжэбэ. Кубаниин трактористнууд ба комбайнёрнууд хэдэн мянган машинануудые социалистическэ ёһоор бүрин бүтэн байлгаха гэбэ.

Нүхэр Аулов болбол часай графигаар хүдэлмэрилэн, горючиингаа грамм бүхэние тон гамтайгаар гаргашалжа, хоёр һарын турша соо хахад жэлэйнгээ даабари дүүргээд, арбилһан нефтепродуктнуудаар 50 гектар газарые эрхим шанартайгаар элдэбэ.

Энэ һайн трактористһаа жэшээ абажа, бүхы бригадань хабарай тарилгые тон һайн шанартайгаар ба хизаар дотороо түрүү зэргэдэ дүүргээд, мүнөө техническэ ба ороoһото культурануудые амжалтатайгаар ургуулжа байна.

Ехэ һү абахын түлөө

ПОЛТАВА, майн 18. (ТАСС). Колхозуудай ба свеклосовхозуудай һаалишадай, районно хүдөө ажахын таһагуудай главна зоотехнигүүдэй областной зүблөөн Весело-Подолянска сахарна комбинадай үүлтэртэ малай фермэ дээрэ болобо. Энэ фермэ хадаа үнгэрһэн жэлдэ үнеэн бүриһөө 4130 килограмм һү һаажа, полтавщинада хамагай ехэ һү туйлаба.

Фермые хараһанайнгаа һүүлээр, зүблөөндэ хабаадагшад малай ашаг шэмэ үгэлгые дээшэлүүлхэ тухай асуудалые зүбшэн хэлсээ. Түрүү һаалишад өөһэдынгөө арга методууд тухай хөөрэжэ үгэбэ.

Хабарай тарилгын шанарые шалгаха селькорнуудай рейд

ХАБАРАЙ ТАРИЛГЫЕ ДҮҮРГЭЛГЭДЭ БҮХЫ ХҮСЭЕЭ ЭЛСҮҮЛЭЕ!

Социалистическэ мүрысөөнэй хүсэн

Хабарай тарилгада орохоһоо бүри урид Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой (Яруна) тарянажалай нэгэдэхи ба хоёрдохи бригаднуудай гэшүүд үндэр ургаса хуряахын түлөө социалистическэ мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо һэн. Тиихэдээ бригаднуудай сеялкэшэд үдэрэйнгөө нормонуудые 125 процент, плугшад—115 процент һайн шанартайгаар дүүргэхэ гэһэн уялга абаһан байгаа.

Уданшьегүй полевой хүдэлмэри эхилбэ. Тэндэхид түрүүшын үдэрһөө эхилээд, абаһан уялгануудаа арюунаар дүүргэхын түлөө шанга тэмсэлдэ оролсоо. Хоёр бригадын гэшүүд хэлэһэн үгэдөө бултадаа хүрэбэ. Тэдэнэр газарай элдүүрилгые саг соонь үнгэргэһэнэй ашаар, эртын оройһото культурануудай тарилгые богони болзор соо, агротехническэ үндэр хэмжээндэ үнгэргөө.

Сеялкэшэд Раднаев, Цыренов, Ахинов, Дашиев, Базаров, плугшад Цыдыпов, Цыремпилов, Яковлев ба бусад түрүү ажалай эрхим жэшээ харуулна.

Хабарай тарилгада ябажа байһан колхознигууд культурнаар амарха дүүрэн аргатай болон ... Полевой станайнь дэргэдэ уншалгын байшан хүдэлмэрилнэ. Тэндэнь радио ба телефон табигданхай.

Д. Ширабон.

Саг таниие хүлеэхэгүй, шамдагты!

Сагай уларилай хүйтэн байһанһаа шалтагаалжа, Баргажанай колхозууд мүнөө жэлэй хабарай тарилгада 5—7 хоногоор оройтожо ороһон байна. Тиигээ хадаа, тэндэхи колхозууд болон МТС полевой бүхы хүдэлмэринүүдые бүри богони болзор соо, эрхим шанартайгаар үнгэргэхэ тушаа өгээл шанга хэмжээнүүдые абаха уялгатай байгаа. Гэбэшье, Баргажанай аймагта хабарай тарилга тон хангалтагүйгөөр ябуулагдажа байха юм. Байгша оной майн 15-най мэдээгээр, энэ аймаг республика соо эгээл һүүлшын һуури эзэлһэн байба.

Эндэ нэгэшье колхоз тарилгын хүдэлмэринүүдэй графигые дүүргэнэгүй. Мүн Куйтунска МТС колхозуудтай баталһан договороо хангалтагүйгөөр дүүргэжэ байна. Майн 10 хүрэтэр 1300 гектар тарихын орондо, МТС-эй бригаднууд оройдоо 409 гектар тарилга хэһэн байха юм.

МТС-эй олон бригаднуудай тракторнууд поли дээрэ гараһанһаа хойшо эбдэржэ, урагшаа ябанагүй. Газогенераторна тракторнуудай эбдэрхэ ябадал илангаяа олоор үзэгдэдэг. Уланай сомоной Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо 1 газогенераторна трактор аяар гурбан үдэр соо миил байба. Мүн XVIII партсъездын, Ворошиловай, Чкаловай нэрэмжэтэ колхозуудай поли дээгүүр хүдэлмэрилдэг газогенераторна тракторнууд ходо эбдэрнэ.

Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоздо 7 трактораар аяар 10 хоног соо миил 84 гектар тарилга хэгдээ.

Аймагай зарим колхозууд аяар мүнөө хүрэтэр полевой хүдэлмэринүүд дээрэ мори унаануудаа дүүрэн хүсөөрнь хэрэглэнэгүй. Тэрэнэй өсэстэ хүдөө ажахын машинануудаар тон бага хүдөлмэри хэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, Чкаловай нэрэмжэтэ колхоздо 14 плугаар 5 хоног соо оройдоо 17 гектар газар хахалагдаһан байха юм. Мүн 20 борнойгоор 36 гектар борнойлогдоһон, 2 морин сеялкэнүүдээр оройдоо 4 гектарта тарилга хэгдэһэн байна. Энэ хадаа аймагай колхозуудта бии байгаа арга боломжонуудай тарилгын хүдэлмэринүүдтэ гүйсэд элсүүлэгдээгүй байһые гэршэлнэ.

Аймагай хүдөө ажахын таһагай хүтэлбэрилэгшэд колхозуудта тарилгын графигые заатагүй дүүргэхэ ябадал хангахын түлөө хүсэд оролдолго гарганагүй. Тэдэнэр колхозуудай хүтэлбэрилэгшэдһөө шанга эрилтэ хэхын орондо, харин сагай уларилда шалтадаг зарим хүнүүдые дэмжэхэ һэдэлгэ гаргадаг. Гадна, зарим колхозуудта агротехникын заабаринууд эбдэгдэжэ байха юм. Жэшээлхэдэ, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхоздо оройдоо 10—12 сантиметр гүнзэгыгөөр газар хахалдаг байба.

Тарилгын эрхим болзорнууд үнгэржэ байна. Саг таниие хүлеэхэгүй, шамдагты!

Д. Степной.

Үрһэ тариха нормо багадхана

Энээнһээ урда тээ Хэжэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо хабарай тарилгын удааруулагдажа байһан тухай тус газетэдэ бэшэгдэһэн байгаа. Гэбэшье, тус колхозой правлени ба партийна организаци тэрээнһээ тобшолол хэжэ, дутуунуудаа усадхаха тушаа бодото хэмжээнүүдые абаагүй. Мүнөө болотор энэ колхоздо хабарай полевой хүдэлмэринүүд унжагайруулагдаһаар.

Тус колхоз мүнөө жэлдэ мянга гаран гектар оройһото культурануудые тариха түсэбтэй аад, тэрэнээ миил 30 процент дүүргээ. Эндэхид үрһэеэ яровизациланшьегүй, агаараар дулаасуулан шанаржуулжа, ургаха шадалыеншье дээшэлүүлэнгүй тарижа байна.

Гадна, тус колхозойхид үрһэ тариха нормые өөһэдөө мэдээд багадхана. Жэшээлхэдэ, хара таряанай үрһэ га бүридэ—15—20 килограммаар, шэниисын—21—36 килограммаар бага болгожо тариһан байха юм. Мүн ондоошье хүдэлмэринүүдэйнь шанарые шалгахада дутуунууд олон байба.

Энэ колхозой иитэрээ гээгдэһэн шалтагаан юуб гэхэдэ, тэндэ ажалай эмхидхэл муугаар табигданхай. Тиихэдэ колхознигуудай үйлэдбэриин бүтээсэ тон бага. Хабарай полевой хүдэлмэринүүдэй эхилһэнһээ хойшо эндэ морин плугшад ба борнойшод нормонуудаа нэгэнтэшье дүүргэнэгүй.

Тарилгые удааруулжа, мүн агротехникын эрилтэнүүдые эбдэжэ байха гээшэ тэсэшэгүй ябадал мүн. Тиимэһээ тус колхозойхид алдуугаа мэдэржэ, гээгдэлээ дары усадхаха уялгатай. **Ш. Цыванов.**

Газараа уһална

1950 ондо адуу малдаа тэжээлэй бата бэхи база байгуулхын зорилгоор, Тарбагатайн аймагай «Искра» колхозой гэшүүд сабшалан һайжаруулха хүдэлмэрие үргэнөөр ябуулжа байна.

Колхозой луговод А. Зайцевай хүтэлбэри доро 18 хүн саг үргэлжэ хүдэлмэрилнэ. Мүнөө үедэ эдэнэрэй олонхинь һубаг канавануудые малтажа байна. Тиихэдэ 5 хүн сабшалангай газар уһална.

К. Антонов.

Энэ бригада эрхимлэһээр

1949 ондо Бадмажап Шойнзоновой хүтэлбэрилдэг тракторна бригада жэлэйнгээ түсэбые нилээд үлүүлэн дүүргэжэ, 2900 килограмм горючи алмаад, Суулгын МТС соо түрүү һууринуудай нэгые эзэлээ һэн. Мүнөө жэлдэ энэ бригада МТС соогоо баһал эрхимлэһээр. Полевой хүдэлмэри дээрэ дэлгэрһэн социалистическэ мүрысөөнэй 1950 оной майн 7-ной дүнгөөр, энэ бригадада МТС-эй дирекци ба партийна организациин дамжуулгын Улаан туг барюулагдаһан байна.

Тус бригадын гэшүүд «Газартаряалангай үндэр культурын бригада» гэһэн хүндэтэ нэрэзэргэ олохын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ. Тиигэжэ хабарай хахалалгын, мүн борнойлгын түсэбүүдые агротехническэ эрхим болзорнуудта үлүүлэн дүүргээ. Тус бригада үдэр бүриингөө нормые 120—150 процент хүрэтэр һайн шанартайгаар дүүргэдэг байха юм. Тракторист Ласточкин, Батуев, Цыбанов ба бусад тракторнуудаа дүүрэн хүсөөрнь ашаглажа, улам ехэ амжалтануудые туйлаа.

Энэ бригадын трактористнуудай хэһэн хүдөлмэриин шанар һайн гэжэ сэгнэгдэдэг. Бригадир Шойнзонов тарилгын шанарые саг үргэлжэ шалгадаг юм.

Трактористнуудай ажалай эмхидхэл зүбөөр табигданхай. Мүн бригадын гэшүүдэй дунда политическо-ниитын хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана. Полевой вагончигойнь дэргэдэ библиотекэ эмхидхэгдэнхэй. «Дайшалхы хуудаһанууд» саг үргэлжэ гаргагдана.

Эдэ бүгэдэ хадаа тракторна бригадада амжалта туйлаха арга олгоно.

К. Бахабаев.

СОВЕТСКЭ СОЮЗ ДОТОР

СССР-эй Верховно Соведэй сессиин хүндэлэлдэ

СТАЛИНО. (ТАСС). Донбассай горнягууд СССР-эй Верховно Соведэй болохоёо байгаа сессиин хүндэлэлдэ зорюулан стахановска вахтада жагсаба. СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Социалистическэ Ажалай Герой М. И. Логиненкын хүтэлбэрилдэг Горловско «Кочегарка» шахтын хүдэлмэрилэгшэд эдэ үдэрнүүдтэ тон эршэмтэйгээр хүдэлмэрилжэ байна. Эдэнэр үдэр бүри хэдэн арбаад тонно нүүрһэ түсэбһөө гадуур үгэжэ эхилээ. Суута мастернууд Яков Тристичев, Иосиф Сергеев, Иван Петухов ба бусад халаан бүридөө 2—3 нормо дүүргэнэ. Энэ түрүү коллектив 10 шахуу эшелон нүүрһэ түсэбһөө гадуур малтажа тушаагаа.

Үбһэ хуряалгые механизацилга

ЗАПОРОЖЬЕ, майн 18, (ТАСС). Малай тэжээл бэлэдхэхэ хэрэгтэ үбһэ бухаллалга хадаа эгээн ехэ ажалтай процессуудэй нэгэн гэжэ тоологдоно. Совхозуудые механизацилгын ба электрификацилгын Бүхэсоюзна институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Бочкарев үбһэ суглуулан бухалладаг түхеэрэлгэ бүтээбэ. Энэнь бааллаһан үбһэ суглуулаад, тус бүридэнь 15 кубометр хүрэтэр хэмжээтэйгээр бухал табина. Машинын бүтээсэнь—час соо 1 гектар сабшалангай үбһэ бухаллажа, нэгэ үдэртэ 10—15 хүнэй хэхэ хүдэлмэрие дүүргэжэ шадана.

Мэргэжэлэй хүдэлмэрилэгшэд

РАЙККЮЛА (Эстонско ССР), майн 18. (ТАСС). Бүри һаяхан «Новая жизнь» гэжэ залуу колхоздо мэргэжэл гэбэл—һаалишад ба полеводууд байгаа. Ургаһан ажахыгаа хангахын тула элдэб мэргэжэлэй специалистнууд хэрэгтэй. Мүнөө үедэ тус колхоздо 12 электромоторнуудые электромонтер хинана. Мастерскойдонь токарна ба үрэмдэхэ станогууд дээрэ механик хүдэлмэрилнэ. Нооһо ээрэлгын фабрика дээрэнь нооһо ээрэгшэ колхозницанууд ажаллана.

Хоёр жэлэй турша соо малай тоо толгойнь 10 дахин олошороо. Малажалай фермэнүүдые зоотехник хүтэлбэрилнэ. Һаяхан худалдажа абаһан автомашиные колхозой шофёр жолоодоно. Столовын эрхилэгшэ ниитын эдеэ хоолые хүтэлбэрилнэ. Курса дүүргэһэн барилгаша-бригадир колхоздо барилга эрхилнэ. Һая таригдаһан фруктово садта агроном-садовод хүдэлнэ.

Мүнөө хүдөө ажахын энэ артельдэ 17 мэргэжэлэй колхозниигууд ажаллана. Энээние үмсын ажалта деревни мэдэхэгүй байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: музей-байшан сео. Тимановска (Украина) дунда һургуулиин багша И. В. Швець (баруун гарһаа) А. В. Суворовой ажабайдал ба ажал ябуулга тухай залуу колхозниигуудта хөөрэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

Районние шэнээр түсэблэлгэ

МЕЛИТОПОЛЬ (Запорожско область), майн 18. (ТАСС). Районой гүйсэдхэхэ комитедэй үргэдхэмэл заседани боложо, тэрээн дээрэ районой хүн зонтой пунктнуудые түсэблэлгын проект хэлсэгдэбэ. Хүдөөгэй барилгые түсэблэхэ Киевскэ гүрэнэй институдай түлөөлэгшэ архитектор Клименко элидхэл хэбэ.

Шэнэ түсэблэлгэнь ехэ һонирхолтой юм. Жэжэ колхозууд хэтэдэз ниилээд томо ажахынууд болохо ябадал хараада абтажа тус түсэблэлгэ хэгдэбэ. Мүнөө хүн зонтой байгаа 44 пунктнуудай орондо 18 пунктнууд эмхидхэгдэхээр хараалагдана. Эдэнэр хадаа һайн барилганууд, харгынууд, элдэб янзын холбоо, культурын дворецүүд, водопровод болон дунда һургуулинуудтай ерээдүйн социалистическэ агрогородууд мүн.

Райсоведэй гүйсэдхэхэ комитет тус проектые һайшаагаа.

Уһаар тамарагша Виталий Ушаковой ехэ амжалта

Москвагай залуушуулай спортивна һургуулинуудай тамарагшадай мүрысөөнүүд майн 17-до тамаралгын № 2 бассейндэ болобо. Тэрээндэ 400 шахуу эдир спортсменүүд хабаадаа.

Спортын габьяата мастер Виталий Ушаков 300 метр дистанцида 3 минута 25,2 секунда тамаржа, 1941 ондо спортын габьяата мастер Леонид Мешковой тогтооһон Бүхэсоюзна рекордые 1,3 секундаар булиба.

Полевой стануудтахи агитпунктнуудые политическэ агитациин дайшалхы центрнүүд болгое!

Алтайн коммунистнуудай жэшээгээр

(ВКП(б)-гэй Кяхтын айкомой секретарь нүхэр С. Коноваловтай хөөрэлдөөн)

«Правда» газетын апрелиин 13-най номерто толилогдоһон, «Полевой стан бүхэндэ агитпункт» гэһэн ВКП(б)-гэй Алтайска крайкомой секретарь нүхэр Степановай статьяе хабарай полевой хүдэлмэри эхилхын урда тээ уншаһан байнабди. Алтайн коммунистнуудай үүсхэл манай аймагай колхозно партийна организацинуудта үргэнөөр дэмжэгдэө.

Мүнөө аймаг соохи полевой 2 стан дээрэмнай һайнаар хүдэлмэрилдэг агитпунктнууд бии. Эдэ агитпунктнуудай өрхилэгшэд агитационно хүдэлмэриин идейнэ удха тушаа гол анхаралаа хандуулна.

Нэгэ хэды ном, газетэ, лозунгнууд, шатар, даам, хүгжэмэй хэрэгсэлнүүдые суглуулаад, радиоприемник табяад, тэрээнээ агитпункт гэжэ нэрлэхэ бэшэ, харин һайнаар түхеэрэгдэһэн агитпункт доторнь агитационно, гэгээрэлэй хүдэлмэри үдэр бүри ябуулагдаха ёһотой гэжэ партиин айком парторганизацинуудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хододоо һануулдаг байна.

Хэдэн колхозуудай полевой стануудтахи агитпунктнууд партиин айкомой эрилтые бэелүүлжэ байна. Жэшээлхэдэ, Ворошиловай нэрэмжэтэ колхозой парторганизациин 3 агитаторнуудынь мүнөө тарилга дээрэ хүдэлмэрилдэг зоной дунда үдэр бүри большевистскэ агитаци ябуулна. Гадна, ВКП(б)-гэй айкомой пропаганда ба агитациин таһаг тус бригадын агитпунктда лекцинүүдые уншахын тула тусхай лекторнүүдые эльгээнэ. ВКП(б)-гэй айкомой лекторскэ группын гэшүүн нүхэр Попов уласхоорондын байдал тухай лекци һаяшаг уншаа.

Һая байгуулагдаһан агитпунктнуудые аймагай промышленна предприятинууд ба эмхи зургаанууд шефтээ абаба. Жэшээлхэдэ, Кировэй нэрэмжэтэ колхозой агитпунктда МГБ-гэй аймагай таһагай партийна организаци туһална. Тэндэхи коммунистнууд агитпунктда ошожо, лекци ба элидхэлнүүдые уншадаг. Кировэй нэрэмжэтэ колхозой полевой стан дээрэхи агитпунктда Сүхын арһанай заводой парторганизаци туһална. Заводой уранһайханай самодеятельностьдэ хабаадагшад тус колхоздо концерт табижа, тарилга дээрэ хүдэлмэрилжэ байһан колхознигуудые ехэтэ баясуулба.

Дээрэ дурсагдаһан агитпунктнуудай хүдэлмэринь түсэбэй ёһоор ябуулагдадаг. Нэгэ үдэртэнь — лекци, нүгөөдэ үдэртэнь—уранһайханай ном уншалга, гурбадахи үдэртэнь — кино харалга гэхэ жэшээтэйгээр ээлжэлүүлэн, хүдэлмэрεэ эмхидхэдэг байна.

Тарилгын эхилһэнһээ хойшо тус агитпунктнуудта нэгэ-хоёр удаа кинокартина харуулагдаа. Гэбэшье, бултадаа хуушан картинанууд табигдаһан байха юм. «Сталинградска байлдаан», «Берлинэй уналга» гэхэ мэтын шэнэ картинануудые хараха гэжэ колхознигуудай ехээр хүсэдэг байбашье, «Главкинопрокадай» республиканска конторо шэнэ һайн фильмнүүдээ аймагай центрһээ дары гэдэргэнь бусаадаг байна.

ВКП(б)-гэй айком болбол шэнэ агитпунктнуудта саг үргэлжэ туһаламжа үзүүлхэ, тэдээнэй хүдэлмэриин дүй дүршэлые ниитэлжэ, саашадаа бии болгогдохо агитпунктнуудта дамжуулха зорилго табина.

Поли дээрэхи политическэ хүдэлмэриин гуламта

Бичурын аймагай «Красная Звезда» колхозой парторганизациин секретарь нүхэр Протасовагай полевой стандаа агитпункт байгуулһан тухай «Бурят-Монголой Үнэн» газетэдэ толилогдоһон статьяе тус аймагай «Ким» колхозой парторганизаци суглаан дээрээ зүбшэн хэлсээд, полевой стан дээрээ агитпункт эмхидхэхэ гэһэн тогтоол гаргаһан юм.

Партийна суглаанай тэрэ шиидхэбэриин ёһоор, нэгэ гэр заһабарилагдан, тэрээн соонь «Хүндэлэлэй» ба показательнуудай досканууд табигдаа. Хабарай тарилга түргөөр ба шанар һайнтайгаар үнгэргэхые уряалһан лозунгнууд, плакадууд ба вождьнорой портредүүд тэндэнь бии. Мүн «Родина» гэжэ радиоприемник тодхогдонхой. Хүдэлмэридэ гарахынгаа урда ба үдэшэлэн колхознигууд радиогоор һонинуудые шагнадаг болоо.

Колхознигуудай сүлөө сагаа хүхюун һайнаар үнгэргэхэ бүхы хэрэгсэлнүүд бригадынь агитпунктда бии. Политическэ ба уранһайханай 100 гаран номууд, шатар болон даамууд асарагданхай. Агитаторнууд хадаа колхознигуудта һонин номуудые уншажа үгэнэ. Сталинска шангай лауреадуудай бэшэһэн, социалистическэ ажабайдалай гүн гүнзэгы үдхашанарые ба коммунизм байгуулхын түлөө советскэ хүнүүдэй эсэшэ сусашагүйгөөр ажалладагые харуулһан номуудтай колхознигуудые танилсуулна.

Колхознигууд үдэшэ бүри агитпункт соо сугларжа, номуудые ба газетэнүүдые уншадаг, орой болотор тэндээ радио шагнадаг ба зугаалдаг байна.

Агитаторнууд нүхэд Б. Аюров, С. Шоймполов, Ш. Цыденов ба П. Дымбрылов гэгшэд манай орон доторхи ба уласхоорондын байдал тухай хөөрэлдөө хэдэг, мүн социалистическэ мүрысөөнэй дүнгүүдые хэлэжэ үгэдэг, бүри һайнаар ажаллахые уряалдаг байха юм.

Энэ мэтээр ниитэ-политическэ, ойлгууламжын хүдэлмэриин зүбөөр табигдаһан ушарһаа манай Эхэ ороной саашадаа хүгжэн мандахын түлөө, колхозоо бэхижүүлхын түлөө колхознигууд бүхы хүсэ шадалаа үгэжэ ажаллахаар зоригжоно. Тарилгын үедэ полевой стан дээрэ эмхидхэгдэһэн агитпункт хадаа ажалшадай дунда политическэ ба культурна хүдэлмэри олон янзын методээр ябуулха зэргэтэй. «Ким» колхозой полеводческо бригададахи агитпунктын хүмүүжүүлхы үүргэнь колхознигуудай амжалтатай ажал дээрэ харагдана.

Тарилгын үедэ бүхы колхознигуудынь нормоёо дүүргэхэһээ гадна, үлүүлэн дүүргэнэд. Трактористнууд А. Аюшеева ба С. Захаров 7 гектарай орондо үдэр бүри 8—9 гектар газар хахална. Мүн эдэнэр горючияа ехээр алмана. Эдэнэй нэрэнүүдынь Хүндэлэлэй доскада бэшэгдэнхэй. Залуу тракторист Е. Баженов, сеяльщик Ц. Намдаков, үрһэ зөөгшэ Б. Сандаков, үбгэн Г. Дашеев гэгшэд үдэрэйнгөө даалгабарие 150—170 процент дүүргэнэ.

Тарилгаяа саг болзор соо амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ колхознигуудые эмхидхэхэдэнь поли дээрэхи агитпункт парторганизацида ехэ туһа хүргэнэ.

М. Иванов.

Һайн агитпункт

Мухаршэбэрэй аймагай «Красный заган» колхозой полевой станай дэргэдэхи агитпункт хабарай тарилгада хабаадагшадай дунда культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулна. Тус агитпункт (даагшань нүхэр Н. Максимов) уранһайханаар шэмэглэн гоёогдонхой, культурна хэрэгсэлнүүдээр элбэг. Бүхы агитационно ниитын хүдэлмэринь хабарай тарилгын урда тээ табигдаһан түсэбэй ёһоор ябуулагдана.

Колхознигуудынь үдэшэндөө, үдэрэй забһарлалгын үедэ сэнгэлиг хүхюунээр амардаг. Тэдэнэр шэнэ шэнэ газетэнүүд, журналнуудые болон уранзохёолой номуудые һонирхон уншана, домино, шатар ба даам наадана. Колхознигууд радио шагнажа, һүүлэй һонинуудые соносоно.

Тэндэ лекцинүүд, хөөрэлдөөнүүд эмхидхэгдэнэ. Ханын газетэ болон «Дайшалхы хуудаһанууд» үе үе гаргагдадаг.

Поли дээрэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай бүтээсынь дүнгүүд үдэшэ бүри соносхогдодог байна.

П. Демин.

Казахска ССР. Талды-Курганска районой «1 Мая» колхозой звеньевой, Сталинска шангай лауреат, Социалистическэ Ажалай Герой О. Гонаженко «Сахарна свеклын ургасаар дэлхэйн рекорд лажа туйлаабиб» гэһэн ном бэшэжэ байнхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: О. Гонаженко тус номоо бэшэжэ байна.

ТАСС-эй фотохронико.

№ 10 „Агитаторай блокнот" хэблэлһээ гараба

ВКП(б)-гэй Обкомой пропаганда ба агитациин таһаг № 10 «Агитаторай блокнот» хэблэлһээ гаргаба. Энэ блокнот соо «Агитаторнууд модо урадхуулга дээрэ» гэһэн гаршагтай түрүү статья, сталинска табанжэлэй түрүүшүүлэй хөөрэлдөөнүүд ба В. Тюшевэй «Descriptions Ородой агуу ехэ полководец» гэһэн статьянууд хэблэгдэһэн байна.

Һонирхолтой лекцинүүд

Улан-Удын бурят дунда һургуулида зооветинститудһаа, пединститудһаа ба ВЛКСМ-эй Обкомһоо лекторнүүд ерэжэ, һонирхолтой темэнүүдээр лекцинүүдые уншана. Һүүлэй үедэ «Нүхэрлэлгэ», «Коллективэй ба хубиин хэрэг», «Дайнай һүүлэй литературын геройнууд» гэһэн темэнүүдээр лекцинүүд уншагдаа. **С. Дондупов.**

НОМОЙ ПОЛКО

5. Н. Н. Никитин, Г. Б. Поляк, Л. Н. Володина. Арифметическэ задачануудай ба упражненинүүдэй сборник. Эхин һургуулиин гурбадахи класста үзэхэ учебник, табадахи хэблэлһээ оршуулга, 128 нюур, сэн 2 түх. 40 мүн.

6. Н. Н. Никитин, Г. Б. Поляк, Л. Н. Володина. Арифметическэ задачануудай ба упражненинүүдэй сборник. Эхин һургуулиин дүрбэдэхи класста үзэхэ учебник, табадахи хэблэлһээ оршуулга, 148 нюур, сэн 2 түх. 65 мүн.

7. М. Н. Скаткин. Амигүй байгаали. Эхин һургуулиин дүрбэдэхи класста үзэхэ учебник, дүрбэдэхи хэблэлһээ оршуулга, 200 нюур, сэн 3 түх. 30 мүн.

8. Д. М. Мижидон. Орфографическа упражненинүүдэй сборник. Долоонжэлэй ба дунда һургуулиин 5—6 классуудта хэрэглэхэ пособи, 148 нюур, сэн 3 түх. 40 мүн.

9. А. С. Барков ба А. А. Половинкин. Физическэ географи. Долоонжэлэй ба дунда һургуулиин 5-хи класста үзэхэ учебник, арбан гурбадахи заһагдаһан хэблэлһээ оршуулга, 184 нюур, сэн 3 түх. 70 мүн.

10. А. П. Киселёв. Арифметикэ. Долоонжэлэй ба дунда һургуулиин 5—6 классуудта үзэхэ учебник, проф. А. Я. Хинчинэй заһабарилһан, арбан нэгэдэхи хэблэлһээ оршуулга, 166 нюур, 3 түх. 40 мүн.

11. Е. С. Березанская. Арифметикын задачанууд ба упражненинүүдэй сборник. Долоонжэлэй ба дунда һургуулиин 5-хи ба 6-хи классуудта үзэхэ учебник, арбан зургаадахи хэблэлһээ оршуулга, 248 нюур. сэн 4 түх 60 мүн.

12. Б. С. Санжиин. Диктантнуудай сборник (морфологиин курс). Долоонжэлэй ба дунда һургуулиин һурагшадай хэрэглэхэ пособи, гурбадахи хэблэл, 96 нюур, сэн 2 тух. 30 мүн.

13. **Багшанарта туһаламжа.** Багшанарай мэргэжэлые дээшэлүүлхэ Бурят-Монголой институдай методическа статьянуудай сборник (ород хэлэн дээрэ). Тус сборник соо И. Д. Чагинай — Бурят-монгол һургуулиин V—VII классуудта ород литературна уншалгын уроогууд дээрэ словарна ба фразиологическа хүдэлмэри. В. П. Мункоевой — Бурят-монгол һургуулиин V—VI классуудта ород хэлээр ба литературна уншалгаар хэһэн хүдэлмэриин туршалганууд; К. А. Олзоевой — Бурят-монгол эхин һургуулиин доодо классуудта ород хэлэнэй грамматическа материалые шудалан ойлгоглго; Т. А. Бертагаевай — Мүнөөнэй бурят- монгол хэлэндэ союзтай ба союзгүй нүхэсэл мэдүүлэлнүүдэй классификаци, Д. А. Абашеевай — Фонетикэ заалга ба түрэлхи хэлэнэй уроогууд дээрэ хэхэ словарна хүдэлмэри; М. П. Имехеновэй — Тэмдэгэй нэрэ; Ж. Ш. Будаевагай — V—VII классуудай һурагшадай бэшэгэй ба хөөрөөнэй хэлэндэ бурят-монгол хэлээр гаргадаг типичнэ алдуунууд, — гэһэн научно-методическа статьянууд хэблэгдэнхэй. 116 нюур, сэн 4 тух. 40 мүн.

Политһургуулинуудай пропагандистнарта туһаламжа

„Советскэ социалистическэ гүрэн" гэһэн темээр заняти хайшан гэжэ хэхэб

Энэ темээр хэгдэхэ занятинуудай зорилго хадаа шэнэ, дээдэ тухэлэй гүрэн мүн бологшо советскэ социалистическэ гүрэнэй удха шанжые ба байгуулалтые гүнзэгыгөөр ойлгожо абахадань политһургуулинуудай һурагшадта туһалха ябадал болоно. Буржуазна гүрэнүүдтэ орходоо советскэ гүрэнэй гол үндэһэн илгаа тухай, советскэ гүрэнэй үүргэнүүд ба хүгжэлтын шатанууд тухай, советскэ демократи тухай, советскэ гражданинуудай эрхэнүүд болон уялганууд тухай, манай гүрэнэй органуудай байгууламжа тухай һурагшад эли тодоор ойлгожо абаха ёһотой.

Манай орон дотор коммунизм байгуулгада советскэ гүрэнэй дүүргэдэг агуу ехэ үүргые, тэрэнэй уласхоорондын удхашанарай ургаһанние эли тодо жэшээнүүд болон баримтанууд дээрэ һурагшадта харуулха хэрэгтэй.

Долоодохи темын материал шудалалгада һуралсалай түсэб дотор 10 час хараалагдана. Энэ сагые удаадахи ёһоор хубаагаа һаа һайн байна:

1) Советскэ гүрэн гээшэ юун бэ (2 час).

2) Советскэ засаг — дэлхэй дээрэ эгээн демократическа засаг мүн (4 час).

3) СССР-эй гүрэнэй засагай болон гүрэнэй управлениин органууд (4 час).

Темынгээ нэгэдэхи разделээр — «Советскэ гүрэн гээшэ юун бэ» гэһэн разделээр хөөрэлдөө хэжэ эхилхэдээ пропагандист болбол Агуу ехэ Октябрьска социалистическэ революци шэнэ тухэлэй, бодото арадай гүрэнние, социалистическэ гүрэнние байгуулгада эхи табяа гэжэ зааха байна. Революциин агуу ехэ геинэр Ленин Сталин хоёр — советскэ гүрэнэй үндэһэ һуури табигшад мүн. Тэдэнэр дэлхэй дээрэ хүдэлмэришэд болон таряашадай түрүүшын гүрэнние эмхидхээ, тэрэнние байгуулаа, бэхижүүлээ. Советскэ социалистическэ гүрэн гээшэ урдань байһан бүхы гүрэнүүдһээ тад ондоо.

Гүрэнэй бии болоһон тухай богонихоноор хэлээд, пропагандист болбол буржуазна гүрэнэй ангиин удха шанжэ тухай һурагшадта хэлэжэ үгэхэ зуураа, али бүхы буржуазна гүрэн хадаа капиталистнуудай диктатура мүн гэжэ тодорхойлон зааха байна. Буржуази хадаа ороной гол баялигуудые эзэмдэжэ байха зуураа, засагай бүхы органууд болон зэбсэгые гартаа барижа байдаг. Энэ асуудалые тайлбарилхадаа пропагандист болбол партиин XVIII съезд дээрэ нүхэр Сталинай хэлэһэн элидхэлһээ удаадахи заабарие үндэһэ болгохо байна:

«Гүрэн хадаа обществые бэе бэедээ харша ангинууд болгон һалгааһанай үндэһэ һуури дээрэ бии болоо, мүлжэгшэ үсөөнхидэй интересүүдэй түлөө мүлжэгдэгшэ олонхидые зонхилон жолоодожо байхын тулада бии болоо. Гүрэнэй засагай зэбсэгүүд, гол түлэб, армида, карательна органуудта, тагнуулда, түрмэнүүдтэ хабаададаг байгаа. Гол хоёр үүргэ гүрэнэй ажал-ябуулга мүн болоно гэбэл: дотоодын (гол шухала) — мүлжэгдэгшэ олонхидые зонхилон жолоодожо байха, гадаадын (гол шухала бэшэ) — бусад гүрэнүүдэй территорёор өөрынгөө, эзэмдэгшэ ангиингаа территориие үргэдхэхэ гэхэ гү, али гүрэнэй территориие бусад гүрэнүүдэй зүгһөө добтолхоһоонь хамгаалха хэрэг мүн болоно. Богоолнуудые эзэмдэлгын байгуулалтын үедэ ба феодализмын үедэ типмэ байһан юм. Капитализмын үедэ тиимэ байна» («Ленинизмын асуудалнууд». нюур 604).

Энэ заабарие США-гэй, Англиин болон бусад капиталистическа гүрэнүүдэй жэшээнүүд дээрэ харуулха шухала. Тэндэ өөрынгөө диктатурые парламентска эмхи зургаануудаар халхалдаг капиталистнуудай монополистическэ нэгэдэлнүүд бүхы засагые гартаа бариһан эзэдынь болоно.

Мүнөө үедэ буржуазин диктатурын эгээн хархис формонь фашистска гүрэнүүд мүн. Фашистска гүрэн гээшэ юун бэ гэжэ пропагандист болбол гитлеровскэ Германиие, Испаниие, Португалиие, титовскэ Югославиие [illegible] харуулха байна. Тафт-Хартлиин закон, Мундтын законопроект хадаа США дотор гүрэнэй системэ хайшан гэжэ фашистска ёһоной болгогдожо байһаниинь харуулна гэжэ пропагандист зааха ёһотой.

Ажалшад хуушан буржуазна гүрэнэй машиные һандаргажа хаянгүйгөөр, арадай шэнэ гүрэнние байгуулангүйгөөр социалистическэ общество байгуулжа шадахагүй гэжэ Ленин Сталин хоёр һургана гэжэ пропагандист саашань тайлбарилха юм.

Гүрэн тухай марксистска һургаалые саашань хүгжөөжэ, ородой хоёр революциин дүй дүршэлые согсолон шудалаад, В. И. Ленин болбол пролетариадай диктатурын гүрэнэй формо мүн бологшо Советүүд тухай һургаал зохёогоо, буржуазна гүрэндэ орходоо советскэ гүрэнэй угаа ехэ һайн байһыень харуулаа. Нүхэр Сталин болбол пролетариадай диктатура тухай ленинскэ һургаалые бүхы талаарнь хүгжөөгөө, социалистическэ гүрэн тухай хүсэд һургаал байгуулаа.

Пролетариадай диктатурын удха шанжые тайлбарилха зуураа, пропагандист болбол пролетариадай диктатурын гурбан тала тухай нүхэр Сталинай сэсэн мэргэнээр иигэжэ хэлэһэнние һурагшадай анхаралда табиха:

«1) Мүлжэгшэдые дарахын тулада, ороноо хамгаалхын тулада, бусад оронуудай пролетаринартай холбоо барисаа бэхижүүлхын тулада, бүхы оронууд дотор революциин хүгжэхэ ба илахынь тулада пролетариадай засаг хэрэглэхэ.

2) Ажалша болон мүлжэгдэгшэ арад ниитые буржуазиһаа эсэслэн һалгаахын тулада, тэдэ арад ниитэтэй пролетариадай холбоое бэхижүүлхын тулада, тэдэ арад ниитые социалистическэ байгуулалтын хэрэгтэ хабаадуулхын тулада, тэдэ арад ниитые пролетариадай зүгһөө гүрэнэй хүтэлбэри байгуулхын тулада пролетариадай засаг хэрэглэхэ.

3) Социализм эмхидхэхын тулада, ангинуудые үгы хэхын тулада, ангигүй обществодо, социалистическэ обществодо орохын тулада пролетариадай засаг хэрэглэхэ.

...Энэл гурбан тала хамта дээрээ пролетариадай диктатура тушаа хүсэд дүүрэн ойлгомжые бидэнэртэ үгэнэ», — гэжэ нүхэр Сталин һургана. (И. Сталин. Зохёолнууд, том 8, нюур 30—31).

Пролетариадай диктатурын үндэһэ һууринь, тэрэнэй дээдэ зэргын принципынь хадаа хүдэлмэришэн анги болон ажалша таряашад хоёрой хоорондохи холбоо мүн болоно гэжэ Ленин Сталин хоёр һургана. Ганса хүдэлмэришэн ангиин мүнөө үеын эгээн түрүү энэ ангиин хүтэлбэри доро ажалшад социализмын илалта туйлажа шадаха байна.

Советскэ гүрэн гээшэ хүдэлмэришэн ангиин болон бүхы ажалшадай интересүүдые хангана ба хамгаална гэжэ заагаад, пропагандист болбол советскэ гүрэн гээшэ хүнииэ хүнэй дарлаха ябадалые эсэслэн усадхаа, энэ хадаа ажалшадай засаг мүн, обществодо гүрэнэй хүтэлбэри хангаха хэрэг хүдэлмэришэн ангида хабаадана гэһэн удхатай, пролетариадай диктатура мүн болоно гэжэ һурагшадта тодорхойгоор тайлбарилха ёһотой.

Хүдэлмэришэн ангиин гарта советскэ гүрэн хадаа обществые социалистическээр шэнэлхэн байгуулха зэбсэг мүн болоно, коммунизм байгуулха зэбсэг мүн болоно.

Пролетариадай диктатурын уласхоорондын удхашанарыень тайлбарилха зуураа, В. И. Ленинэй иигэжэ хэлэһэние һурагшадта һануулха хэрэгтэй: «Капитализмһаа коммунизмда оролго хадаа элдэб олон янзын политическэ формонуудые үгэнгүй байжа болохогүй, гэбэшье тиихэ зуураа удхань зайлашагүй нэгэн байха гэбэл: **пролетариадай диктатура»** байха (Зохёолнууд, том 25, нюур 385). Энэ ленинскэ тобшололой гүнзэгы сэсэн мэргэн байһыень арадай демократиин оронууд дотор социализм байгуулгын дүй дүршэл баталан харуулаа.

Нүхэр Сталин партиин XVIII съезд дээрэ хэлэһэн элидхэл соогоо советскэ гүрэнэй хүгжэлтын гениальна шэнжэлэл хээ, тэрэнэй хүгжэлтын үенүүдые түрүүшын үеһөө хоёрдохи үедөө шэлжэн ороходонь гүрэнэй үүргын ямараар хубилхые харуулаа гэжэ саашань пропагандист хэлэхэ.

Нүхэр Сталин советскэ гүрэнэй хүгжэлтэдэхи гол хоёр үеые заагаа. Түрүүшынь үе — Октябрьска революциин илалтаһаа эхилээд, мүлжэгшэ ангинуудые усадхаха хүрэтэрхи үе болоно. Энэ үедэ советскэ гүрэнэй гол үүргэнүүдынь юун байгаа гэбэл: орон дотороо дайсан харша ангинуудые дараха, гадаадын добтолгоһоо ороноо хамгаалха хэрэг мүн байгаа.

Хүгжэлтын хоёрдохи үедэ советскэ гүрэнэй ямар үүргэ дүүргэхэ зорилгонууд тухайнь хэлэхэ зуураа, пропагандист болбол энэ үедэ орон дотороо сэрэгэй хүсөөр даралгын үүргэ һалаа, шэнэ үүргэ — ниитын зөөриие хамгаалха гэһэн үүргэ бии болоо гэжэ зааха байна. «Мүнөө орон дотороо манай гүрэнэй гол зорилго хадаа амгалан сай[...] ажахын-эмхидхэлэй ба культурна[...] хүмүүжүүлгын хүдэлмэри мүн болоно»,— гэжэ нүхэр Сталин хэлээ һэн. (И. Сталин. «Ленинизмын асуудалнууд», 11-дэхи хэблэл, нюур 606).

Хэрбээ капиталистическа түрэлгын усадхагдаагүй һаа, коммунизмшье үедэ гүрэн үлэхэ тухай нүхэр Сталинай заабари хадаа гүрэн тухай марксистско-ленинскэ теоридо тон үнэтэ нэмэлтэ болоно.

Большевистскэ парти хадаа советскэ гүрэнние — коммунизмын түлөө бэхижүүлнэ гэжэ пропагандист саашань хэлэхэ юм.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнай жэлнүүдтэ манай социалистическэ гүрэн хадаа фашизмые бута сохилгодо шиидхэхы үүргэ дүүргээ. Дайн хадаа манай советскэ общественнэ, гүрэнэй байгуулалтын бата бэхи байһанние, арадай ной дунда хэды ехэ гүнзэгы үндэһэтэй байһыень харуулаа. Энээн тухай хөөрэлдөө хэхэдээ, советскэ гүрэнэй хүсэ шадалай уг үндэһэнүүд бологшо советскэ обществын морально-политическэ нэгэдэл, арадуудай хани барисаа, советскэ патриотизм тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Советскэ обществын хүгжэлтын хүсэн мүн бологшо шүүмжэлэл ба өөрыгөө шүүмжэлэлые саашадаа дэлгэрүүлэнгүйгөөр коммунизмда орохо аргагүй гэжэ пропагандист тэрээнии зааха байна.

Дайнай хойто тээ социалистическэ гүрэнэй туйлаһан гайхамшагта амжалтанууд хадаа советскэ гүрэнэй болон общественнэ байгуулалтын булюу һайн байһанай шэнэ гэршэ мүн болоно.

Хүдэлмэришэн ангиин диктатурын системэ дотор хүтэлбэрилхы үүргэ большевигүүдэй партида хабаадана гэжэ пропагандист хөөрэлдөөнэйнгөө түгэсхэлэй үедэ зааха ёһотой. «Жэшээлхэдэ манайда, Советскэ Союз дотор, пролетариадай диктатурын орон дотор политическэ гү, али эмхидхэлэй нэгэшье шухала асуудал партиин хүтэлбэрилхы заабаригүйгөөр манай советскэ ба бусад ниитын организацинуудаар шиидхэгдэдэггүй баримтые партиин хүтэлбэрилхы үүргын дээдэ зэргын бэелэлтэ мүн гэжэ мэдэрхэ хэрэгтэй», — гэжэ нүхэр Сталин заана (И. В. Сталин, Зохёолнууд, том 8, нюур 37).

Коммунистическэ партиин зүгһөө Советүүдые хүтэлбэрилхэ гээшэ юун бэ? Энэ хадаа, нэгэдэхеэр, Советүүд дотор хүдэлмэрилхын тулада зохицон кадрнуудые шэлэн ололго ба дэбжүүлгэ мүн болоно; хоёрдохёор, засагай органуудта ба управлениин органуудта туһалалга, тэдэнэй ажал-ябуулгые хиналта шалгалга; гурбадахяар, советскэ органуудай хүдэлмэриин удха шанжа болохо шэглэлые зааһан хүтэлбэрилхы заабаринуудые үгэлгэ мүн болоно.

Коммунистическэ партиин хүтэлбэрилхы үүргэнь Сталинска Конституци дотор хуулита ёһоор батадхагданхай.

Большевистскэ партиин политика хадаа советскэ байгуулалтын шухала үндэһэ һууринь мүн. Большевистскэ парти хадаа арад зонтой нягта холбоо барисаатай, олон миллион партийна бэшэ эдэбхитэдээр хүреэлэгдэнхэй.

Советскэ Союз хадаа дэлхэй дээрэ эгээн бата бэхи гүрэн мүн, тэрэнэй гадаадын политикань бата бэхи эб найрамдалай түлөө, социализмын ба демократиин түлөө тэмсэлдэ зорюулагданхай, тэрэнэй доторхи политикань коммунизм байгуулгада, ажалшадай материальна жаргалта байдалые саг үргэлжэ һайжаруулгада зорюулагданхай гэһэн тобшололдо пропагандист һурагшадые хөөрэлдөөнэй үедэ хүргэхэ байна. Пропагандист болбол СССР дотор эдеэ хоолой болон промышленна эд бараануудай розничнэ сангүүдые саг үргэлжэ доошолуулһан тухай һануулха, энэ баримтануудые капиталистическа оронууд дотор юумэнэй сангай хүндэ болоһон ба ажалша ниитын гуйраншалжа байһан ябадалтай жэшэжэ харуулха байна.

Темын энэ разделээр һурагшадтай хөөрэлдөө эмхидхэхэдээ удаадахи асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ табижа гэжэ һайшаан дурадхагдана:

1. Гүрэн гээшэ юун бэ, хайшан гэжэ бии болооб?

2. Буржуазна гүрэн ангиин ямар уг зорилготойб?

3. Шэнэ тухэлэй гүрэн мүн бологшо советскэ гүрэнэй онсо илгаань юун бэ?

4. Пролетариадай диктатурын гол шухала зорилгонуудынь юуб?

5. Советскэ гүрэн хайшан гэжэ хүгжөөб, бэхижээб, тэрэнэй үүргэ ямар хайшан гэжэ хубилааб?

Б. Морозов.

НАУКАНУУДАЙ КАНДИДАТ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). СССР-эй наукануудай Академиин Зүүн зүгэй оронуудые шэнжэлхэ институдта бурят эхэнэр Н. О. Шаракшинова филологическа наукануудай кандидадай эрдэмтэ зэргэ абахын тула диссертаци бариба. Диссертациин темэнь — «Бурят-Монголой Усть-Ордынска национальна округой бурят-монголнуудай героическа эпос».

20—30 мянган мүр шүлэгүүдһээ бүридэдэг ехэ поэмэнүүд —бурядай үльгэрнүүдые тодорхойгоор шэнжэлэн харуулжа, Н. О. Шаракшинова үльгэрнүүд соо ажабайдал, заншал, элдэб саг үеын идеологи үргэнөөр харуулагдадаг юм гэжэ тэмдэглэбэ. Арадай фантазяар уран гоёор найруулагдаһан ажабайдалай бүхы дүй дүршэл үльгэрнүүдтэ хэлэгдэнэ. Тэдээн соо урдань бурят арадай һанажа ябаһан һанал бодол, хүсэл эрмэлзэлгэ харуулагдана.

Советскэ үедэ эпическэ шэнэ зохёолнууд бии болоо.

Ленин — Сталинда бурят-монгол арадай хизааргүй инаг дуратай байһаниинь шэнэ үльгэрнүүд соо харуулагдана. Бурят-монгол арадай үльгэршэд-поэдүүд А. А. Тороев ба П. М. Тушимилов гэгшэдэй зохёолнуудые диссертаци соогоо мүн лэ шэнжэлэн харуулаа.

Тус институдай эрдэмтэдэй совет Н. О. Шаракшиновада филологическа наукануудай кандидадай эрдэмтэ нэрэ зэргые олгобо.

...окурор Бурхиев шүүмжэлэл хабшана

...т-Монголой Үнэн» газе-...1950 оной февралиин 26-най ...о «Колхозой зөөрие хул-...шада хэмжэ абаха» гэhэн ...рой бэшэг толилогдоhон ... Хэжэнгын аймагай Стали-...рэмжэтэ колхозой нэгэ гүүр-...дагша Монлом Дандарова ... тус колхозой зөөрие хул-... байhан тухай «40 гара на-... Монлом Дандарова аунай ...мүүр энхэ бэетэй, ажалша ...алдартай боложо, артелиин ...малажалда хүдэлмэрилхэеэ ...ог. Тиигэжэ хашар залхуу-...р үнеэдые hаадаг, торхо ...р тоhо суглуулдаг юм. Теэд, ... малhаа суглуулhан тоhоёо ...гөө ханзада хаажархидаг»— ... тэрэ бэшэг соо хэлэгдэнхэй. ...ртын 4-нэй үдэр газетэдэ то-...дохон энэ статья редакциhаа ...ха, Хэжэнгэ тосхон хүрөөд, ...гай прокурор нүхэр Бурхиевай ... дээрэ табигдаhан байгаа ха. ...М. Үнэн» гэhэн конверт сооhоо ...хан статья гаргажа хараха-...юблэлэй сигналнуудhаа ха-...гай зантай Хэжэнгын аймагай ...курор тэрэ статьяе hо тэдысэ ...лад», саашань архивта дам-...на.

...рокурор Бурхиев редакцида ...у бэшэхэдээ нилээдшье шада-...тай болоhон хүн байгаа ха. ...эhээ, тус бэшэгые шалгажа ...юбоонгүйгөөр, хулгайша Мон-... Дандаровагай хоёр-гурбан ...нуудые кабинедтээ дуудажа ...лдэhэнэйнгөө hүүлээр иимэ ...о харюуе редакцида эльгээhэн ...: «Колхозой зөөрие хул-...гашада хэмжэе абаха» гэhэн ...ртай, газетын статьяе... шал-...а тодорбогүй. Хэжэнгын ай-...й прокурор, 1-дэхи классай ...т Бурхиев».

...ргэншэгөөр бэшэгдэhэн харюу ...ень таажа мэдэхэдээ, редак-...болбол статья дотор толилогдо-... баримтануудые наряар шалга-...эхэ үүргэ өөртөө даажа абаба. ...онлом Дандарова hү, тоhо ...уларгүй байгаа гэжэ прокурор ...иев баталан бэшэнэ. Энэнь ... гү гэхэдэ, шал буруу байха

...уталтерска олонтоото доку-...нүүд дээрэhээ харахада Мон-... Дандарова 7 хашарагуудые ...улжэ тэдээнээ hаагаад, нёдон-...ын ба намарай турша соо 563 ... hү колхоздоо тушааhан бай-... Тиигээд, Монломтой суггаа ...лаhан нүхэдэйнь (Янжима ...неева, Дарима Бардуева ...бусадай) хэлэhэнэй ёhоор Мон-... Дандарова тэдэ 7 хашараг-...нуудhаа гадна үцөө 2 тугал-... томо үнеэдые, 8 хюhаран үнеэ-... hаажа байhан байба. Теэд ... арбан үнеэдhээ абтаhан hү ...е ямаршье документнүүд до-... харуулдаггүй, «үмсынгөө хан-... хаажархидаг» байгаа.

...э мэтээр Монлом Дандарова ... шанээн hү, тоhо эдиhыень тоо-... гаргахань тон бэрхэтэй. Юуб ..., тус гүүртэ дээрэ ямаршье ...дхэл, шалгалта ба хиналта ...агүй. Колхозой правлени, тэ-...й түрүүлэгшэ Мункин (Монло-... түрэлэй хүн) хадаа малажа-лай продуктнуудые хулгайлха зохид байдалые энэ гүүртэ дээрэ бии болгоhон байгаа. «Хэдые тушааха дуратайбши, тэдыел тушаагаад байгаарай даа, шамда тэды шэнээн hү тушаа гэhэн даалгабари угэнэгүйбди»—гэжэ нүхэр Мункин бухгалтер Борбоев хоёр хэлэдэг байба.

—Монлом манда халбагашье тоhо эдюулдэггүй, хамаг тоhоёо бидэнhээ нюужа дараад байдаг hэн, —гэжэ hаалиша Янжима Эрдынеева хэлэнэ.

Хэрбээ нүхэр Бурхиев гүнзэгыгөөр, ёhотой hайнаар, үнэн сэхээр шалгалта хээ hаа, гансахан Дандаровагай бэшэ, мүн тус колхозой малажал дээрэ боложо байhан гэмтэ хэрэгүүдые бүримүhэн элирхэйлжэ шадаха байгаа.

Теэд, тэдэ баримтануудые прокурор Бурхиев элирүүлээгүй, юуб гэхэдэ, үнэнтэ байдалыень мэдэхэ хүнүүдтэй хөөрэлдөөгүй, сэхэ гүүртэ дээрэнь ошожо шалгалта хээгүй.

Сталинай нэрэмжэтэ колхозой малажал дээрэ юун боложо байнаб? Малынь тон олоороо үхэнэ. Энээнэй шалтагаан—үбhэ тэжээлээр дутаhан байна. Нёдондо намар хүсэд хүрэхөөр үбhэ тэжээлтэйбди гэжэ хөөрэлдэжэ байhан зон, харин мүнөө мартhаа хойшо хилганашье үбhэгүй яахадаа болошооб гэхэдэ, нүхэр Мункин үбhэеэ элдэб нюурнууд болон эмхи зургаануудта худалдажархиhан байха юм. Жэшээлхэдэ, гансахан огородно бригада дээрэhээ правлениин бэшэhэн саарhануудаар 248 центнер үбhэн элдэб нюурнуудта үгтэhэн байгаа. Хамта дээрээ 800 гаран центнер үбhэн дутанхай, хаанашье ороhониинь мэдэгдэнэгүй. Жэлэй турша соо тус колхозой үхэрэй 10 процент шахуунь үхөө.

Ниитын малажалай ашаг шэмые амаараа гаратар эдижэ байхынгаа хажуугаар, малые тураан алажа байhан гэмтэ нюурнуудые элирхэйлэн, хуулиин хатуу харюусалгада хабаадуулха тушаа нүхэр Бурхиевай дурагүй байhаниинь тон гайхалтай.

Зүгөөр лэ, газетын сигналнуудта нүхэр Бурхиевай дурагүй байhаниинь манда лаб мэдээжэ Юуб гэхэдэ, гансашье тэрэ статьяда тиимэ хойрогоор хандаа бэшэ, харин юрэдөө тиимээр, хамаагүйгөөр хандадаг байна. Жэшээлхэдэ, Чесаныс сомоной Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хониной фермые даагша байhан Гаврилова гэгшэ хонидые дутаагаад, колхознигуудhаа абажа уриеэ бүглэhэн аад, өөдтэнь бусаанагүй гэhэн материал хэмжээ абахын тула нүхэр Бурхиевта энэ оной февралиин 22-то эльгээгдэhэн юм, теэд hураггүйгөөр үгы болошоо. Тэрэ статья тушаа юун хэгдэжэ байгаа юм, мэдэгдэнэгүй.

Хэжэнгын прокурор нүхэр Бурхиев болбол партиина хэблэлэй сигналнуудые тоологгүй, тиин большевистскэ шүүмжэлэлые хабшадаг хүн байhан тулада, сэхэ гү, али орёо тойруугааршье hаа, элдэб гэмтэ этэгээдүүдые далдална, үмөөрнэ гээшэ.

Д. Лобсанов,
«Б. М. Үнэнэй» тусхай корреспондент.

Амжалтын эхэ

Үндэр ургасын түлөө бүхэреспубликанска мүрысөөе үүсхэгшэ Хонхолойн МТС-эй № 8 тракторна бригадын бригадир Терентий Горюновто зорюулнаб.

Агта хүлэг—
трактор мориндоо
Алдарта бригадир
Горюнов мордожо:
«Нүхэд, мүрысөөн
байна гү?
Наашаагты, уриинаб,
урилдая!»—гээд,
Дайнда сэрэгүүдээ
ударидан ороhон,
Дорюун омог
генералдал
Хабтагай полидоо
бусадаа дахуулан,
Хабарай тарилгада
шуумайн оробо.
Агуу уряалынь
агаар соогуур
Аглаг бурят
дайдаар ниидэжэ,
Нютаг бүриин
хүдэр хүбүүд,
Налагай зулгы
эдир басагад
Хамсыгаа шаман,
рычаг угзаран,
Үргэн полидоо
жэрын гаража,
Уряагай долгёор
зоригжон шуумайнад—
Булад анзаhад
дабтамал хурсанууд,
Боори, талые
hэхэнэ, урбуулна.
Аба ороной
алтан фонд—
Аржагар шэниисэ
хүрьhэндэ булагдана...

* * *

Элдин дайдын
энгэр дээгүүр
Эрхимээр ургаhан
тарялан халюуржа,
Дарзан шара
хүндэ колосууд
Доро дохин
амаршалан байжа:
«Амжалтын эхэ—
хамтын мүрысөөнэй
Аша үрэнь
гээшэб!»—гэхэл.
Алтарма талаар
комбайнай дуун,
Ажалай суу
эбхэрэн ерэхэл.

Цырендоржо Галанов.

Сабшалан сэбэрлэнэ

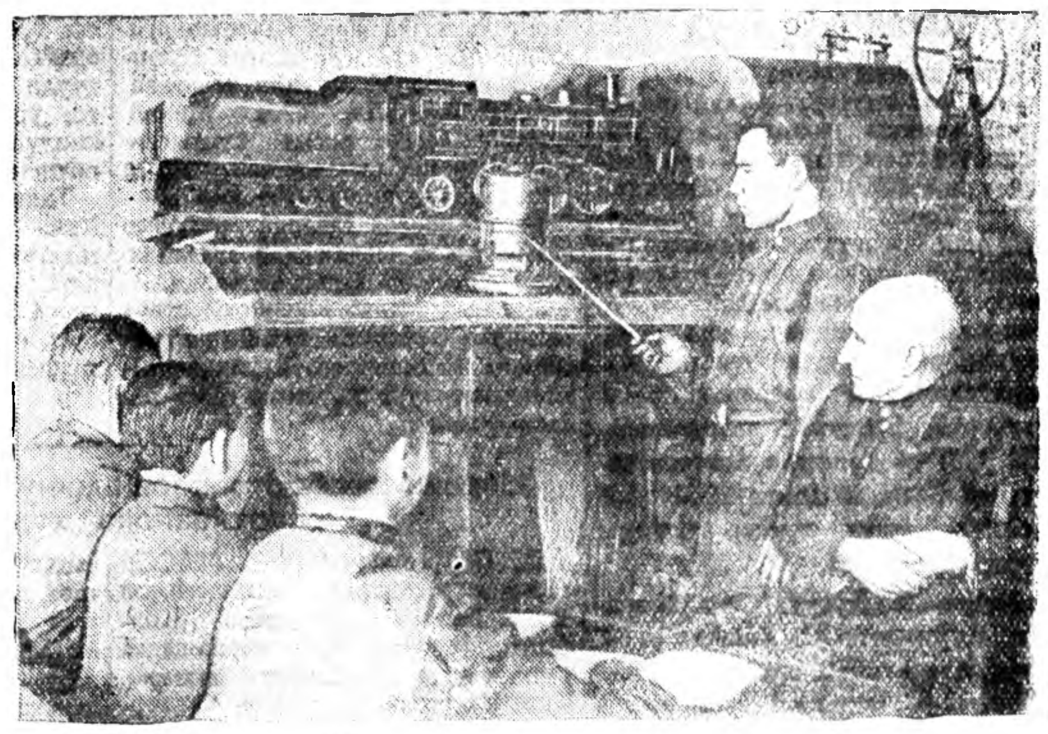
Ноёхоной долоон жэлэй hургуулиин (Сэлэнгэ) hурагшад воскреснигүүдые хэжэ, «Большевик» колхозой 110 га сабшалангай газарые сэбэрлэбэ Мүн тэдэнэр сабшалангай газар дээрэ 200 тэргэ наг шэбхэ гаргаhан байна.

А. Будаева.

ТҮМЭР ЗАМАЙ №1 УЧИЛИЩИДА

Ажалай резервнүүдэй hургуулинууд жэлhээ жэлдэ Эхэ оронойнгоо промышленность ба транспортдо мэргэжэл hайнтай залуу хүдэлмэришэдые олоор үгэнэ.

Гансахан манай республика дотор ажалай резервнүүдэй hургуулинуудта хэдэн зуун хүбүүд ба басагад hуралсана. Эдэнэр токарь, слесарь, станочнигууд ба шахтёрнууд боложо, республикынгаа промышленностиин алдар солото хүдэлмэришэдэй зэргэдэ ороходо байна.

Парти ба правительство эдэ hурагшадта туйлай ехэ анхарал оролдолго хандуулна. Тэдэнэр түлбэригүй hуралсалаар, эдеэ хоолоор, хубсаhаар ба бусад зүйлнүүдээр ямаршье дутамаггүйгөөр хангагдана.

Улан-Удын түмэр замай № 1 училищида республикын аймагуудhаа, городуудhаа, Читинскэ ба Иркутска областьнуудhаа ерэhэн залуушуул hуралсана.

hурагша бүхэн hуралсалаа «5» гэhэн сэгнэлтатэйгээр дүүргэхые оролдонод. Училищиин хоёр дабхар ехэ гэрэй уужам hаруул таhагууд соо занятинууд үнгэргэдэнэ.

hурагшад, группа группаараа хүсэтэ паровозуудай частьнуудые, оньhото станогуудые ба тусхайта мэргэжэл шудална.

Дээрэhээ нэгэдэхи зураг дээрэ технологиин кабинет соо слесарьнүүд - паровознигуудай занятиие харанабди. Училищиин отличник-комсомолец Николай Аверин багша нүхэр Жилкинай асуудалда технологёор харюу үгэжэ байна.

Токарьнуудай № 1 группын hурагшад өөhэдынгөө мэргэжэлые эрхим hайнаар шудална. Дээрэhээ хоёрдохи зураг дээрэ тус группын мастер нүхэр Арабская (зүүн гарhаа) отличница К. Карнуковагай токарна станок дээрэ хүдэлмэрилхыень шалгажа байна.

hаяхан ажалай резервын hургуулинуудай уранhайханай самодеятельностиин 11-дэхи харалга болоо. Тэндэ hурагшадай үйлэдбэрилhэн эрхим hайн шанартай детальнуудай выставкэ нээгдээ. Отличник Борис Очитуев (гурбадахи зураг) выставкын экспонадуудые хаража байна.

hүүлшын зураг дээрэ училищиин хамтын байрын амаралтын таhаг. hурагшад эндэ сүлөөтэй сагаа газетэ, журналнуудые уншажа, шатар табижа үнгэргэнэ. hурагшад (зүүн гарhаа) Пешков, Семёнов хоёр шатар табижа hуунад.

Е. Кондратьевай фотоочерк.

СОВЕТСКЭ ХҮНҮҮДТЭ ИНАГ ТҮРЭЛ ОБРАЗ

...Сталинай ажабайдал Ленинэй ...байдал шэнгеэр советскэ ара-... ажабайдалтай туйлай нигбата холбоотой. Иимэ... советскэ уранзохёолшод ...н поэдүүд Сталин тухай ...эдээ манай арад, манай ...шевистскэ парти, манай со-...листическэ Эхэ орон тухай ...но. Тэдэнэр советскэ орон до-... байгуулагдаhан ба байгуулаг-...а байгаа агуу ехэ, героическа ...гоё hайхан бүхы юумэнүүд ту-... бэшэнэ. Казахска акын Джам-... «Манай саг үедэхи агууехэ ба ... hайхан бүхы юумэнүүд Ста-...ай образ соогуур дамжажа ...рүүлэгдэн нээгдэнэ» гэжэ тон ... хэлэhэн байгаа.

Манай орон дотор Сталин ту-... тоо томшогүй олон уранhай-... зохёолнууд элдэб олон хэлэн ...р бэшэгдэhэн байна. Тэ-... зохёолнууд хэмжүүрэйн-...шье, жанрайнгаашье, уранhай-...айнгаашье онсо илгаагаар ...о ондоо байдаг. Авторнуудынь ... соогоо советскэ хүнүүдтэ хи-...ргүй ехэ хүндэтэй ба ойро дү-... образай—вождиингоо обра-... шанжэнүүдые эли тодоор ха-...ахые оролдоно. Сталинай обра-... уранhайханай хүсөөр харуул-... тулада 30-аад онуудта оро-... агуу ехэ уранзохёолшо, социа-...тическэ реализмын үндэhэ ...ын табигша А. М. Горький хү-...мэрилжэ эхилhэн юм Энэ хү-...мэринь уранзохёолшын сагhаа ... нүгшэhэн дээрэhээ таhалда-...hан. Сталин тухай гайхам-...та тодо хурсаар хэлэhэн ...нүүд Горькиин статьянууд болон үгэнүүд дотор бии. (Тэдээн соо-hоо илангаяа дэлгэрэнгынь 1934 ондо толилогдоhон «Социализмын үнэн» гэжэ статья соо бии). Энээнhээ хойшо бэшэгдэhэн ба агууехэ Сталинай образ харуулhан зохёолнууд гэхэдэ, элитэ ехэ уранзохёолшод А. Толстой, П. Павленко, К. Федин, Вс. Иванов, Н. Погодин ба бусадай гүурhанууд дороhоо түрэhэн байна. Уранhайханай эдэ зохёолнууд дотор нүхэр Сталинда байдаг шэнжэнүүдые тодорхойлhон зүйлнүүд: сэсэн мэргэн аад, простой ба даруу ябадал, логикын хүсэн, илаха байhандаа хэлбэришэгүйгөөр этигэлгэ, дайсанай хүсэнүүдые сэсэн мэргэнээр сэгнэлгэ, агууехэ принципиальна ябадал, олоной хүсэндэ этигэлгэ, арадтаа гүнзэгыгөөр дурлалга—эдэ бүгэдэ харуулагданхай.

Нүхэр Сталинай түрэhэн, үхибүүн ба эдир наhаяа үнгэргэhэн Гори гэжэ грузинска бишыхан городто советскэ поэдүүд сэдьхэл хүдэлгэмэ дулаахан олон олон мүрнүүдые зорюулаа. Поэт Г. Леонидзе хадаа вождиин тэрэ үеын ажабайдалтай холбоотой толотомо поэмэ байгуулаа. Хаанай правительствын, помещигүүдэй ба буржуазин зүгhөө арадые дарлажа байhан ябадалда эсэргүүсэн зэбүүрхэлгын мэдэрэл Сталинда хайшан гээд түрөөб, хүгжөөб гэжэ поэт харуулаа.

Советскэ уранзохёолшод ба поэдүүд Закавказьеда, тусхайлбал 1901—1902 онуудта Батумида, нүхэр Сталинай хэhэн революционно ажал-ябуулгые (Ш. Дадиаиин «Ошонhоо», А. Антоновскаягай «Батумска рейд дээрэ» ба бусад), Сталинай сибирскэ сүлэлгэдэ байhаниие (С. Нерисэй «Сталин тухай поэмэ») харуулhан байна.

Нүхэр Сталин хадаа анханhаа хойшо Ленинэй замаар ябаа гэжэ уранзохёолшод онсолон тэмдэглэдэг байна:

«Сталинай даруу, шанга бэшэ
үгэ соо
Ленинэй нэрэ тангариг
болон дуулданал».
(С. Щипачев «Шушенскдэхи гэр»).

Октябриин үдэрнүүдтэ нүхэр Сталинай хэhэн революционно ажал-ябуулгань хэдэ хэдэн зохёолнууд соо харуулагданхай. (Н. Погодинай «Буутай хүн» гэжэ пьесэ ба бусад). В. Маяковскиин «Владимир Ильич Ленин» гэжэ поэмын олондо мэдээжэ шудхамал шанга мүрнүүд соо восстаниин үедэхи, революциин штаб—Смольный харуулагданхай. Петроградта зэбсэгтэ восстаниие сэхэ хүтэлбэрилжэ байhан Сталинай образ hүртэ шуурган дундуур Ленинэй образтай зэргэлүүлэгдэн поэмэ дотор харуулагдана.

А. Н. Толстойн «Талха тарян» гэжэ повесть ба «Илалта тээшэ зам» гэжэ пьесэ соо, Вс. Ивановой «Пархоменко» ба К. Фединэй «Юрэ бусын зун» гэжэ романууд соо, Вс. Вишневскиин «Мартагдашагүй 1919» гэжэ пьесэ соо гражданска дайнай жэлнүүдтэ нүхэр Сталинай гүйсэдхэhэн түүхэтэ үүргэ үргэнөөр харуулагданхай.

1918 ондо Царицынай героическа хамгаалгые хүтэлбэрилжэ байхадаа нүхэр Сталинай хэhэн туйлай үргэн ехэ ажал-ябуулгань «Талха тарян» гэжэ повесть соо харуулагданхай. Повестиие уншагша хадаа нүхэр Сталинай вагон соо байралаад, үдэр hүнигүй хүдэлмэрилжэ байхыень, арсенал дээрэ ерээд, буу зэбсэгэй запасые шалгажа байхыень, заводуудта ябажа, дулэтэ үгөөрөө хүдэлмэришэдые зоригжуулжа байхыень харана. Сталинай асари ехэ хүсэл зориг, барагдашагүй эршэ хүсэн хадаа хаа хаанагүй үргэн арад зониие байлдаанда ба ажалда зоригжуулна, тэдэнэй хүсэлэлгэнүүдые нэгэл зорилго шиидхэлгэдэ хандуулна. А. Н. Толстой болбол гениальна политическэ ажалябуулагшын ба полководецын образые үнэн зүбөөр харуулаа. Уранзохёолшо хадаа Сталинай арадтаяа үргэлжэ барисаатай байдагыень, үргэн ажалшадта ба революциин хэрэгтэ тэдэнэй үнэн сэхэ байдагтань этигэдэг байhаниие харуулаа. «Талха тарян» гэжэ повесть соо Ленин Сталин хоёрой агууехэ хани барисаан тухай хэлэгдэнэ, хүдэлмэриин сталинска арга тодоор харуулагданхай, гражданска дайнай үедэ Советскэ республикада тохёолдоhон эгээн аюултай үенүүдтэ нүхэр Сталин хайшан гээд эрид хубилалта хээб, хайшан гээд арадай дайсадай хатуу шанга эсэргүүсэлгые даража, оршон байдалые заhан hайжаруулааб гэжэ тус повесть дотор харуулагданхай.

Вс. Вишневскиин «Мартагдашагүй 1919» гэжэ пьесэ дотор (1949 ондо Сталинска шанда хүртэhэн) Петроград хамгаалгые эмхидхэхэ ба Красная Горка, Серая Лошадь гэжэ фортнуудта болоhон сагаангвардейскэ зэбсэгтэ үймөөе дарахын тула нүхэр Сталинай гүйсэдхэhэн хүтэлбэри угаа уэан шадабаритайгаар харуулагданхай.

1919 оной намар деникинскэ армиие урда фронт дээрэ бута сохилго эмхидхэhэн нүхэр Сталинай хүдэлмэри А. Н. Толстойн «Илалта тээшэ зам» гэжэ пьесэ соо ба К. Фединэй «Мартагдашагүй зун» гэжэ романай hүүлшын бүлэг соо харуулагданхай.

Манай олон тоото уранзохёолшод ба поэдүүд өөhэдынгөө зохёолнууд дотор, Ленинэй хуурсагай дэргэдэ үгтэhэн сталинска тангаригые ба тус тангаригай хойшодоо бэелүүлэгдэhэниие харуулаа. Сталин—мүнөөдэрэй Ленин мүн. Энэ идея болбол П. Павленкын бэшэhэн «Тангариг» гэжэ киносценари дотор тодоор, уранhайханаар харуулагданхай. Ленинэй хэрэгые агууехэ үргэлжэлүүлэгшэ Сталиниие арадай хэды шэнээн ехээр хүндэлдэг байhаниие уранзохёолшо үнэн зүбөөр харуулжа шадаhан байна.

Манай орон дотор индустриализацилга ба хүдөө ажахые коллективизацилга бэелүүлхэ хэрэгтэ нүхэр Сталинай гүйсэдхэhэн хүтэлбэри Я. Ильинэй «Ехэ конвейер», М. Шолоховой «Элдүүрилэгдэhэн тунга газар», А. Твардовскиин «Муравиин орон» гэжэ ба уранhайханай литературын бусад зохёолнууд дотор харуулагданхай. Ильинэй зохёол дотор 1931 оной февралиин 4-дэ болоhон социалистическэ промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна Нэгэдэхи конференциин трибуна дээрэ байhан вождиин образ ба Сталинай түүхэтэ үгын тэдэ хүдэлмэрилэгшэдые туйлай ехээр зоригжуулhаниинь харуулагдаhан байна. «Элдүүрилэгдэhэн тунга газар» гэжэ зохёол соогоо Шолохов болбол коллективизациин үедэ, «Амжалтануудhаа толгойгоо эрьелгэ» гэhэн Сталинай статьягай хэды ехэ үүргэ гүйсэдхэhэн тушаа жэшээнүүдые хэрэглэн тодорхойлоо.

Сталинска табанжэлнүүдэй туршада манай орон соо искусство ба литература hалбаран хүгжөө. Эгээ энэ үедэ, советскэ арадай агууехэ илалтануудайнгаа дүнгүүдые гаргажа, Сталинска Конституциие баталан абаhанай hүүлээр, Сталинда зорюулhан уранhайханай гайхамшагта зохёолнуудай олоороо бэшэгдэhэниинь гайхалтай бэшэ. А. Н. Толстой, Вс. Иванов ба бусад хадаа Сталин тухай зохёолнуудаа эдэ жэлнүүдтэ бэшээ. В. И. Лебедев-Кумачын «Эхэ орон тухай дуун», П. Тычинын «Парти хүтэлбэрилнэ» гэжэ дуунууд мүн лэ тиихэ үедэ зохёогдоо. Джамбулай, М. С. Крюковагай ба арадай бусад дуушадай творчество онсо хүсэтэйгөөр дэлгэрээ. Тэдэнэр Сталинска Конституциие ба тэрээнэй агууехэ байгуулагшые магтаhан хүсэтэ дорюун дуунуудые зохёогоо. Поэдүүд Янко Купала, Якуб Копас, А. Латути ба бусад советскэ ороной Үндэhэн Хуулида дүлэтэ мүрнүүдые зорюулаа.

«Ажабайдалай баяр Сталин
манда асараад,

(*Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта*)

„Б. М. Үнэндэ“ бэшэһэнэй һүүлээр

Шэнэ дуунууд

Бурят-монгол хэлэн дээрэ дуунуудые олошоруулха тухай статья манай газетэдэ толилогдоһон юм. Статьягай баримтануудай зүб байһан тухай БМАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи искусствонуудай хэрэгүүдые эрхилхэ Управлениин начальнигые орлогшо нүхэр. У. Болдонова мэдээсэбэ. Тус Управлени олониитын шэнэ дуунуудай, романснуудай текстнүүдые ба хүгжэмүүдые зохёолгоор, арадай дуунуудай хүгжэмые найруулгаар, БМАССР-эй советскэ композиторнуудай Союзтай хамта 1950 оной июлиин нэгэн хүрэтэр конкурс соносхоһон байна.

Мүнөө 15 дуунууд бии болонхой. Композитор Д. Аюшеев 50 дуунуудта хүгжэм зохёожо, тэдэнь хэблэгдэн гаргагдахаар Бурмонгизай түсэбтэ оронхой. Дурсагдаһан Управлени хойшодоо композиторнуудта, поэдүүдтэ шэнэ дуунуудай текстнүүд ба хүгжэмүүдые захика ябадалые үргэлжэлүүлхэ байна.

1000 тетрадь эльгээгдэбэ

«Тетрадь оройдоо үгы» гэжэ фельетон соо дурсагдаһан дутуунуудые зайлуулха хэмжээнүүдэй абтаһан тухай БМАССР-эй гэгээрэлэй Министрые орлогшо нүхэр С. Тыхеева мэдээсэбэ.

Тус фельетоной газетэдэ толилогдоһоной һүүлдэ «Роскниготоргын» Бурят-Монголой конторо Курумканай аймагай арадай гэгээрэлэй таһагта 1000 хэһэг тетрадь самолёдоор эльгээгээ. Гадна, БМАССР-эй гэгээрэлэй Министерство Баргажанай аймОНО-е даагша нүхэр Хахиновта Курумканай аймОНО-до 2000 тетрадь уриһаар үгэхэ зааабари үгэһэн байна.

Мүнгэ элсүүлхэ түсэб дүүргэхэ хэмжээнүүд абтана

Тарбагатайн аймгүйсэдкомой финанснуудай таһагые даагша нүхэр Нестеровагай сельсоведүүд ба колхозуудаар ябадаггүй, мүнгэн зөөрие элсүүлхэ түсэбые дүүргэхын түлөө оролдодоггүй байһыень шүүмжэлһэн бэшэг «Б. М. Үнэн» газетын редакцида ерэһэн байгаа.

БМАССР-эй финанснуудай Министерствын зүгһөө Тарбагатайн аймгүйсэдкомой финанснуудай таһагай хүдэлмэридэ байһан дутуу дундануудые усадхахын тула шухала хэмжээнүүдые абажа байһан тухай БМАССР-эй финанснуудай Министр нүхэр К. Мадаев мэдээсэбэ.

Газарай түлөө Урда Кореяын таряашадай тэмсэл

Американска империалистнуудай агрессивнэ политика ба тэдээндэ бэеэ худалдаһан Ли Сын Манай политика хадаа Урда Кореяын хүн зониие тон хүндэ байдалтай болгобо. Эдеэ хоолой асуудал илангаяа хүндэ байна. Ли Сын Манай «правительство» рисые бултыень шахуу Япони руу эльгээжэ, Урда Кореяын хүн зониие үлэсхөөбэ.

Урда Кореяда газарай реформо хэхын түлөө таряашадай хүдэлөөн улам үргэнөөр дэлгэржэ байна.

Ли Сын Манай «правительство» «аграрна реформо» тухай хуули гаргаба. Гэбэшье энэ хуулинь таряашадые хуураха гэһэн сэхэ һэдэлгэ болоно.

Бэеэ худалдаһан Ли Сын Манай бүлэг хадаа аграрна реформо гэдэг нэрээр, таряашадые помещигүүдтэ саг үргэлжэ үритэй байлгаха гэжэ оролдоно. Аграрна реформо тухай хуули хадаа табанжэлэй турша дотор ургасын 30 процентые помещигүүдтэ жэл бүри үгэхыень таряашадые уялгална.

Тиимэ «аграрна реформо» хадаа Урда Кореяын таряашадые хангахагүй байһаниинь лабтай. Тэдэнэр Корейскэ арадай-демократическа республикада хэгдэһэн шэнгеэр, газарай бодото реформо бэелүүлхын түлөө тэмсэнэ.

(ТАСС).

Индиин холбоото провинцинуудтахи таряашадай партизанска хүдэлөөн

ДЕЛИ, майн 18. (ТАСС). «Блитц» журналай мэдээсэһэнэй ёһоор, Баллия округ дотор (Холбоото провинцинууд) таряашадай партизанска хүдэлөөн дэлгэрбэ. Партизануудай гол базань Халдорпурын райондо байна, 15 деревнинүүдые өөрынгөө тала тээшэ татанхай. Тус провинциин хэдэн зуугаад деревнинүүдэй үгытэй таряашад ерэжэ, партизануудтай нэгэдэнэ. Энэ мэдээсэл дотор хэлэгдэһэн дээрэһээ мэдэхэдэ, зэбсэгтэ партизанска отрядууд 400 — 600 хүрэтэр хүнһөө бүридэнхэй.

Итальянска машина бүтээлгын предприятинуудые усадхалга

РИМ, майн 18. (ТАСС). Үсэгэлдэрэй заседани дээрээ Италиин министрнүүдэй совет машина бүтээлгын промышленностиие финансировалха фондые (Фиом) усадхаха тухай ба гүрэнэй машина бүтээлгын заводуудай группануудые финансировалха ябадалые зогсоохо тухай оруулагдаһан хуулиин проектые һайшааба. Тиимэһээ тус заводууд эсэслэн усадхагдаха ябадалда хүргэгдэбэ.

Фиом-ой металлистнуудай федерациин секретариат тусхай мэдээсэл толилжо, тэрээн соогоо правительственна шиидхэбэриин «угаа аюултай ба арадай бүхы ажахыда тиимэ шиидхэбэриин хүндэ хойшолонгуудтай» байһан тушаа тус ороной анхаралые хандуулна. Тэрэшэлэн заводуудые хамгаалхын тула бүхы ажалшадые ба бүхы хүн зониие элсүүлхээр бэлэн байхыень Италиин металлистнуудые уряална.

США-дахи һурагшадай хүндэ байдал

ВАШИНГТОН, майн 18. (ТАСС). Сэрэгэй зорилгонуудта жэл соо 15 миллиард гаран доллар гаргашалха зуураа, США-гэй правительство тус орон соо гэгээрэлэй системые һайжаруулха хэрэгтэ гансашье цент һомолногүй. Конгресстэ оборонын министр Джонсон хандажа, зэбсэгжэлгэдэ 350 миллион доллар нэмэжэ һомолхые эрихэдэнь, зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хэрэгые эрхилхэ түлөөлэгшэдэй палатын комисси үгэ дуугүйгөөр, тэрэ үдэртөө энэ дурадхалыень һайшааһан байгаа. Тиихэ үедөө конгресс һургуулинуудта гүрэнэй туһаламжа үзүүлхын тула 300 миллион доллар һомолхо тухай хуулиие баталхаһаа хэдэн жэлэй турша соо арсажа үргэлжэлһөөр.

Һургуулинуудта жэгшүүритэ муухай условинууд харагдана. Тиимэһээ олон миллион американска үхибүүд эрдэм болбосорол абаха аргаһаа хаһагдана гэжэ федеральна засагаархидай түлөөлэгшэд өөһэдөө мэдэрхэ баатай болобо. Социальна тэдхэмжын федеральна агентствын хүтэлбэрилэгшэ Оскар Юинг һаяхан Нью-Йоркдо үгэ хэлэхэ зуураа иигэжэ мэдүүлбэ: «Тус ороной һургуулиин бүхы байшангуудай табанай нэгэ хубинь угаа ехээр үмхиржэ муудаһан ба ариг сэбэрэй талаар бохир муухай байдалда байна. Тиимэһээ тэдэниие ашаглаха аргагүй болоо. 500 мянган классна таһалганууд манай һургуулинуудта мүнөө эригдэнэ».

Гэгээрэл тухай хуулиин проект тушаа сенадта болоһон үгэ буляалдаан хадаа гэгээрэлые американска зонхилхы нюурнуудай хэрэгсээдэгтүй байһаниинь харуулаа. Холбоото Штадуудта жэл бүри һургуулинуудта 2,6 миллиард доллар гаргашалагдадаг байхада, тамхинда—2,7 миллиард, архида—7,5 миллиард гаргашалагдана гэжэ сенатор Грэхэм мэдүүлбэ. Тэрэнэй хэлэһэнэй ёһоор Холбоото Штадуудта гэгээрэлэй хэрэгсэлдэ бюджедэй оройдоол 2 процент һомологдоно.

Хүүгэдэй элүүр мэндые хамгаалха асуудалые оройдоошье хайхаржа үзэдэггүй тухай хуулита мэдээнүүд гаршэлнэ. Сенадта хүргэгдэһэн мэдээнүүдэй ёһоор, бүхы һурагшадай 75 шахуу процентнь шүдэеэ эмнүүлхэ болоно, 4 миллион үхибүүд нюдэ муутай, 1 миллион үхибүүд шэхэ дүлии, 500 мянган үхибүүд ревматизм ба малярииигаар үбдэдэг байна. 1948 ондо «хуули эбдэһэн» дээрэһээ 275 мянган хүүгэд сүүдтэ үгтөө. Жэл бүхэн 50 мянган багашуул түрмэдэ хаагдан байдаг юм.

ПОЛЬСКО ПРОМЫШЛЕННОСТЬДА КАДРНУУД БЭЛЭДХЭГДЭНЭ

Польшын арадай ажахые хүгжөөхэ зургаан жэлэй түсэб хадаа польско промышленностьда кадрнуудые бэлэдхэхэ талаар тон ехэ харюусалгатай зорилгонуудые профессиональна һургуулинуудай үмэнэ табина.

Түсэбэй ёһоор тус ороной промышленностьда ажаллаха хүдэлмэришэдэй тоонь 1955 ондо 1949 онойхиһоо 60 процентээр ургаха байна. Промышленностьда кадрнуудые бэлэдхэхэ ябадалые хангахын тула профессиональна һургуулинууд 1955 он хүрэтэр 900 мянга шахуу хүдэлмэришэд ба 100 мянга шахуу технигүүдые һургаха ёһотой. 1949 оной эсэстэ Польшын профессиональна һургуулинуудта 400 мянга гаран һурагшад һуралсаба, тэрэнь дайнай урда тээхиһээ хоёр дахин олон байгаа.

Зургаан жэлэй түсэбэй ёһоор, профессиональна һургуулинууд нүүрһэнэй, металлургическа, энергетическэ, химическэ, текстильнэ, минеральна, саарһанай промышленностьда мэргэжэлтэдые бэлэдхэхээр байгуулагдаха болоно.

ВЕНГЕРСКЭ ТҮРҮҮШЫН КОМБАЙН

Майн 1-нэй хүндэлэлдэ абаһан ажалай уялгануудаа бэелүүлхэ зуураа, Будапештскэ хүдөө ажахын машинануудай заводой коллектив венгерскэ түрүүшын комбайн бүтээн гаргаба.

Тус комбайн советскэ самоходно комбайнай жэшээгээр хэгдээ.

Июлиин 15 хүрэтэр энэ завод үшөө 4 комбайн бүтээн гаргаха, тэрэнэй һүүлээр эдэ машинануудые олоорнь үйлэдбэрилэн гаргажа эхилхэ болоно. Венгриин табанжэлэй түсэб хадаа 1520 комбайнуудые бүтээн гаргахаар хараална. Тиин тэрэнь тус ороной хүдөө ажахые оньһожоруулха хэрэгтэ нилээд хэмжээгээр туһалха байна.

СОВЕТСКЭ УРАНЗОХЁОЛШЫН ҮГЭ ХЭЛЭЛГЭНЬ ШВЕЙЦАРСКА ЗАСАГААРХИДЫЕ АЙЛГАНА

ПАРИЖ, майн 18. (ТАСС). Советскэ уранзохёолшо Илья Эренбургда визэ үгэхэ зуураа, швейцарска засагаархид хадаа Швейцарида ерээд байхадаа суглаанууд дээрэ үгэ хэлэхэгүй, суглаанууд дээрэ байлсахагүй гэжэ подписка үгэхые тэрээнһээ эрибэ. Швейцарска засагаархидай ябуулгануудынь швейцарска олониитын кругуудай дунда ехэ зэбүүрхэл үүсхэбэ. Газетэнүүд советскэ уранзохёолшо тушаа швейцарска правительствын хүсэрхэл болон полициин аашын энэ актые буруушаана.

ИТАЛИДАХИ БАЙДАЛ ТУШАА

РИМ, майн 17. (ТАСС). Профсоюзна кругуудта абтагдаһан мэдээнүүдэй ёһоор, Мантовано портдо (Мантуя провинци) мүнөөдэр шуһа адхаралта шэнээр болоо. Тэндэхи нютагай помещик хэдэн батрагуудые буудаба. Энэ зэрлиг хэһээлтын үедэ нэгэ батрак алагдаһан ба хэдэн хүн шархатаһан байгаа.

СССР-эй гроссмейстернүүд Д. Бронштейн ба И. Болеславский гэгшэд [...] пештдэ болоһон уласхоорондын шатарай турнир дээрэ наадажа байна.

ТАСС-эй тотохрон[...]

Дэлхэйн бэрхэ шатаршадай турнир

Болеславский Бронштейн хоёр илаба

БУДАПЕШТ, майн 18. (ТАСС). Уласхоорондын шатарай турнирай һүүлшын турта Найдорф-Смыслов, Болеславский-Штальберг, Флор-Котов гэгшэдэй партинууд тэнсэбэ.

Бронштейн-Керес партида Бронштейн илаа. Лилиентальтай парти наадаад венгерскэ гроссмейстер Сабо илалта туйлаба.

Турнирай эсэсэй дүнгүүд [...] гэбэл: Болеславский (СССР) Бронштейн (СССР) тус бүри [...] очко, Смыслов—(СССР)—10 [...] Керес—9,5 очко, Найдорф (Ар[...]тина) 9 очко, Котов (СССР)—[...] очко, Штальберг (Швеци)—8 [...] Лилиенталь (СССР), Флор (СС[...] ба Сабо (Венгри) тус бүри 7 [...]

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын булан

Хүдэрэ... духи ба туалетнэ мылэ

Хүдэрэ гэжэ ан болбол орын бүлэдэ хабаатай ехэ гоё амитан юм. Газаа талаһаань харахада гүрөөһэндэл түхэлтэй аад, бэеэр нэгэ заа багахан байдаг. Теэд эбэргүй, тэрэнэйнь орондо эрэ хүдэрэнь дээдэ үргэндөө 5—7 сантиметр утатай һоёотой байжа, тэрэнь бэеэ аршалха зэмсэгынь боложо үгэдэг юм. Хүдэрэ манай республикада яһала олон, теэд хүнэй бага ябадаг үндэр хада хабсагайгаар байралдаг туладаа гүрөөһэндэ орходоо ехэ хомор үзэгдэдэг, хүн зондо бага мэдээжэ юм. Гэбэшье, Хойто-Байгалай, Баунтын, Бичурын, Заиграйн, Хориин, Прибайкальска, Яруунын ба бусад аймагуудта тэрэ нилээд олон.

Хүдэрэ хүнгэн бэетэй ба солбон туладаа ехэ үндэр эгсэ хабсагай дээрэһээ һүрэн буудаг, хэдэн [...]тиметр тэбхэрхэн заахан шу[...] дээрэ тогтон байжа шададаг. Т[...]нэй эгсэ шулуун хабсагай [...] хүнгэхэнөөр дамжан гаража [...]хыень харахада, туруундаа са[...]тай юм гү гэжэ һанамаар [...] Хүдэрэ шулуунай забһараар [...]даг хүбхэнгөөр хооллодог ба[...]

Теэд хүдэрэ ба духи, туал[...] мылын хоорондо адли юумэ [...] байлтайб гэжэ һанагдахаар [...] Гэбэшье, хүдэрэ нэгэ онсо [...] шанартай байдаг. Эрэ хүд[...] амид бэеынь хажууда хоёр [...] шыхан туулмаг (бульшар[...]) соо мускус гэжэ имагта хү[...] үнэртэй шэнгэн зүйл байдаг. [...] мускус духи ба туалетнэ [...] хэхэдэ үргэнөөр хэрэглэгд[...] байна.

А. Танцы[...]

Спортивна талмай

Мухаршэбэрэй аймагай Октябриин долоон жэлэй һургуулиин һурагшад спортивна талмайгаа һайнаар түхеэрбэ. Тэндэнь волейбольно, баскетбольно талмайнууд бии. Тус һургуулиин һурагшад энэ зунай үедэ өөһэдынгөө спортивна талмай дээрэ ГТО-гэй ба БГТО-гэй нормонуудые тушаалгада бэлэдхэхэ байна.

Д. Дашипылов.

Юннадуудай туршалгы[н] участок

Үнгэрэгшэ хабар Кабанскын [...]лоон жэлэй һургуулиин һура[...] биологиин багша Игнатий [...]рович Сорокиной хүтэлбэри [...] юннадуудай туршалгын учас[...] бии болгоһон юм.

Һурагшад эндээ гурбан поли[...] севооборотой огород ба дол[...] политой севооборотой таряа т[...]һан, поли хамгаалалгын модо[...] һуулгаһан, мүн техническэ кул[...]ьтуранууды, жэмэстэ мододы, с[...]гүүдые, хамта 30 гаран түр[...] ургамалнуудые тариһан байгаа.

Табадахи классай һура[...] яровизацилһан ба яровизаци[...] даагүй хартаабхын үрһэнүүдые [...]ряад, тон адли харууһалга д[...] ургуулһан юм. Яровизаци[...] үрһэниинь 100 центнер (нэгэ г[...] тарһаа) үлүү ургаса үгөө.

Мүнөө һурагшад ургамалнууд[...] анхаралтайгаар харууһалан [...]гуулжа байна.

А. Рыжк[...]

СОВЕТСКЭ ХҮНҮҮДТЭ ИНАГ ТҮРЭЛ ОБРАЗ

(*Түгэсхэл*)

Алтан Хуули соо батадхан бэхижүүлээ» — гэжэ Демьян Бедный «Манайда ба тэдэнэйдэ» гэһэн шүлэг соогоо бэшээ һэн. Сулейман Стальский Сталинска Конституци тухай толотомо, жэшээтэ формоор иигэжэ хэлээ:

«Манай үеын жабхалан боложо
Мандаһан Хуулитай байхадамнай
Хабарнууднайшье гэрэлтэйл,
Хабатай дорюун лэ дуунууднай,
Эхэ оромни алдаршан
Эб найрамдал сахинал».

Советскэ арад 1939 ондо өөрынгөө агууехэ вождь, багша ба хани нүхэрэй 60 наһанай ойе тэмдэглээ һэн. Энэ түүхэтэ ойтой дашарамдан Сталин тухай хэлэн олон зохёолнууд бэшэгдээ һэн. Энэ үедэ А. Фадеевэй редакци доро сборник хэблэгдэн гаража, тэрээн дотор стахановецууд, эрдэмтэд, лётчигууд, искусствын ажалябуулагшад Сталинтай уулзаһан тухайгаа хөөрөө.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Сталинай хүтэлбэреэр советскэ арадай хэһэн тэмсэл советскэ уранзохёолшодой ба поэдүүдэй творчество дотор туйлай дэлгэрэнгыгээр харуулагдаа. Большевигүүдэй партиие ба нүхэр Сталиниие тойрон бүхы советскэ арадай туйлай бата нигтаар жагсалга, өөһэдынгөө вождьдо советскэ хүнүүдэй үнэн сэхэ байлга М. Алигерэй «Зоя», В. Инберэй «Пулковска меридиан» гэжэ поэмэнүүд соо, А. Фадеевэй «Залуу гварди», М. Бубенновэй «Сагаан хуһан», Н. Бирюковай «Чайка» гэжэ романууд соо, К. Симоновэй «Үдэрнүүд ба һүнинүүд» гэжэ повесть соо, Л. Леоновой «Добтолон дабшалга», Н. Тихоновэй, К. Симоновэй, А. Сурковой ба бусадай шүлэгүүд соо асари ехэ хүсэтэйгөөр харуулагдаа. Нүхэр Сталинай радиогоор хэлэһэн үгэнүүдэй, сэрэгүүд тушаа гаргаһан приказууд дайнай үдэрнүүдтэ советскэ хүнүүдые хэды шэнээн ехээр зоригжуулдаг байһыень, Сталинай нэрые дурдан Советскэ Армиин сэрэгшэдэй байлдаануудта ородог, иладаг байһыень уранзохёолшод ба поэдүүд өөһэдынгөө зохёолнууд соо харуулаа. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай элдэб олон шатанууд дээрэ дайшалхы операцинуудые хүтэлбэрилһэн нүхэр Сталинай хүтэлбэри уранһайханай литературын зохёолнууд соо эли тодоор харуулагдаһан байна. Онсо гайхамшаг зоримгой стратегическэ түсэбүүдэй айхабтар нарин бодолнуудтай ба тэдэниие бэелүүлхэ талаар туйлай тодо зүб бодомжолгонуудтай ниилэн, сталинска сэрэгэй гени соо найралдан зохилдоһониинь Н. Виртын «Сталинградска байлдаан» гэжэ литературна сценари ба П. Павленкын «Берлинэй уналга» гэжэ киносценари дотор шадабаритайгаар харуулагданхай.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай һүүлшын шатада илалта түгэлдэр советскэ арминуудые хүтэлбэрилһэн нүхэр Сталинай хүтэлбэри Эм. Казакевичын «Одер дээрэхи хабар» гэжэ (1949 ондо Сталинска шанда хүртэнхэй) роман соо тодорхойгоор харуулагдаһан байха юм. Казакевич болбол советскэ сэрэгшэдэй өөһэдынгөө гениальна вождь ба полководецто хизааргүй ехэ дуратай ба үнэн сэхэ байдаг тухай сэдьхэл хүдэлгэмөөр хэлэнэ. Фашистска арьяатанай эсэслэн бута сохигдоод, байлдаанай абяанай замхаһанай һүүлээр, советскэ солдат түрүүшынгөө үгэнүүдые вождьдоо хандуулан, иигэжэ хэлээ һэн: «Сталинда баяраа хүргэнэб».

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда туйлагдаһан илалтын хүндэлэлдэ бэшэгдэһэн олон зохёолнууд (М. Исаковскиин, В. Лебедев-Кумачын, А. Твардовскиин, А. Сурковай ба бусадай шүлэгүүд) Сталинда зорюулагданхай. Агууехэ вождьдо ба полководецто хүргэһэн бүгэдэарадай баясхалан тэдэ зохёолнууд соо тодорхойлогдонхой. Сталин — илалтые үүсхэн зохёогшо мүн. Сталин ба илалта хоёр хэзээдэ суттаа ябадаг:

«Илалта, Сталин гэһэн үгэнүүд нэгэдэн
Эрэлхэг үнэн зүрхэн соомнай ниилэнхэй» —гэжэ поэт А. Сурков бэшэнэ.

П. Павленкын бэшэһэн, дайсанһаа сүлөөлэгдэһэн районуудта арадай ажахые һэргээн бодхоолгодо ба хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан «Зол жаргал» гэжэ роман соо вождиин образ угаа ехэ уран шадабаритайгаар харуулагданхай. Нүүжэ ерэһэн колхозой түрүүлэгшэ Воропаевай Сталинтай уулзаһые харуулһан хуудаһанууд зохёолой эгээ эрхим хуудаһануудынь болоно.

Дайнай һүүлэй үедэ манай уранзохёолшод ба поэдүүд дайнай һүүлэй сталинска табанжэлэй түсэб дүүргэхын түлөө советскэ хүнүүдэй хэжэ байгаа героическа ажалые харуулһан өөһэдынгөө зохёолнууд соо Сталинай образдо хододоо хандадаг байна.

Тиимэ зохёолнууд сооһоо А. Недогоновой «Сельсовет дээрэхи туг» гэжэ поэмые, 1949 ондо Сталинска шанда хүртэһэн зохёолнуудые: В. Пановой «Эли тодо эрье» гэжэ повестиие, А. Яшинай «Алена Фомина» гэжэ поэмые зааха хэрэгтэй. Советскэ хүнүүдэй арюун нангин һанал бодолнууд нүхэр Сталинда хандуулагданхай гэжэ «Эли тодо эрье» дотор харуулагдана. Вождь ба арад хоёрой агууехэ нэгэдэл, сталинска хүтэлбэриин зоригжуулхы хүсэн, үргэн нийтэ ажалшадай Сталинда хизааргүйгөөр этигэлгэ райкомой секретариин үгэнүүд соо тодоор ба зүбөөр харуулагданхай: «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда Сталин бидэниие хүтэлбэрилөө, тиин бидэ илаабди. Бидэниие Сталин хүтэлбэрилнэ, тиин бидэнэр хүн түрэлтэнэй өгөөн дээдэ — юунһээшье үндэр!—һанал хүсэлые бодотоор бэелүүлжэ байнабди».

Советскэ хүнэй, «илаһан эрэлхэг сэрэгшын хүдэлмэрилжэ эхилһые» харуулһан А. Яшинай поэмэ хадаа нүхэр Сталинда магтуулмаар ажалай баатаршалга гаргалгада уряалһан уряа болон соностоно.

Манай ороной арадууд 1949 оной декабрьда бүхы түрүү хүн түрэлтэнтэй хамта, Ленинэй хэрэгые гениальна үргэлжэлүүлэгшын, өөһэдынгөө вождиин ба багшын 70 наһанай ойе тэмдэглээ. Манай арадай сэдьхэлдэ хүндэтэй энэ агууехэ ойн үедэ нүхэр Сталинда зорюулагдаһан уранһайханай шэнэ шэнэ зохёолнууд бэшэгдээ. Тэдэнэй тоодо, жэшээлбэл, М. Исаковскиин, А. Сурковай, М. Рыльскиин, Якуб Коласай, Г. Леонидзын шүлэгүүд, М. Шолоховой, Л. Леоновой, К. Фединэй, Ф. Гладковой, Б. Полевойн, А. Упидай, О. Гончарай ба бусадай статьянууд болон очеркнууд, мүн арадай дуушадай ба үльгэршэдэй олон зохёолнууд оролсоно.

Советскэ хүнүүд ба бүхы оронуудай түрүү хүнүүд Сталинай нэрые хизааргүй ехэ дурлалтайгаар, баяр баясхалантайгаар дурдана.

«Эгээ энэ хүн хахад зуун жэлэй саада тээ Батумида эдэ гайхамшаг сэсэн үгэнүүдые хэлээ һэн:—Үүршье сайрабал даа! Уданшьегүй наран гарахал. Энэ наран бидэндэ гэрэлтэхэл.

Тэрэ наран,—гэжэ М. Шолохов бэшэнэ,—бидэндэ тэрэлтэжэ байна, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалай түлөө, өөһэдынгөө ба ерээдүйн үетэнэй баярта ажабайдалай түлөө героическаар тэмсэжэ байгаа бүхы ажалша хүн түрэлтэндэ гэрэлтэхэл» (М. Шолохов. «Дэлхэйн ажалшадай эсэгэ», «Правда», 1949 оной декабриин 20).

Бүхы дэлхэйн арадуудай этигэл ба һанал хүсэлынь мүнөө ямар хүн тээшэ хандуулагданхайб, тэрэ хүнэй агууехэ образые өөһэдынгөө зохёолнууд соо харуулхые советскэ поэдүүд, уранзохёолшод, драматургнууд эрмэлзэн оролдоно.

Г. Черемин.

Харюусалгатай редакто[р]
Д. Д. ЛУБСАНО[В]

МҮНӨӨДЭР УЛАН-УДЭД[Э]

Гүрэнэй Бурят-Монголой Ле[...]нэй орденто оперо ба бале[т] театрта—«Дьявольский наездн[...]

«Прогресс» кинотеатрта — «[...]найн хүүхэн».

«Эрдэм» кинотеатрта — «һ[...]гад».

РЕДАКЦИИН АДРЕС: Улан-Удэ ул. Ленина 26 (ТЕЛЕГРАФНА АДРЕС: Улан-Удэ Үнэн). ТЕЛЕФОНУУД: отв. редактора—23; АТС—1-80, зам. отв. редактора—7-85; отв. секретаря 3-23; отделов партийной и комсомольской жизни культуры и быта—4-52; пропаганды и агитации—7-85; сельского хозяйства промышленности и транспорта—6-84; переводов—3-23 писем трудящихся и информации — 6-84 (2 зв.); об'явлений 2-64 (2 зв.); Для междугородных переговоров—16.

Н—02302 Типография Управления полиграфии, издательств и книжной торговли при Совете Министров БМАССР. Тираж 10.000